

Harri Hirvonen

SIIRTOHINNOITTELUUN LIITTYVÄT YLEISIMMÄT ONGELMAT—
OPINNÄYTETYÖ

Liiketalouden koulutusohjelma
2020

SIIRTOHINNOITTELUUN LIITTYVÄT YLEISIMMÄT ONGELMAT

Hirvonen, Harri

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusohjelma

Kesäkuu 2020

Ohjaaja: Mäkinen, Jukka

Sivumäärä: 46

Asiasanat: siirtohinnoittelu, konsernit, verotus, oikeustapaukset

---

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan tutkimuksellinen ja sen tavoitteena oli tutkia konsernien kansainväliseen siirtohinnoitteluun liittyviä yleisimpiä ongelmia. Siirtohinnoittelun ongelmia kartoittaessani tutkin melko laajasti siirtohinnoitteluun liittyvää teoriatietaoa. Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa selvitin siirtohinnoitteluun liittyviä käsitteitä ja niihin vaikuttaneita tahoja. Teoreettisessa osuudessa käsitelin myös siirtohinnoitteluun liittyviä OECD:n ohjeita ja Suomen lainsäädäntöä.

Siirtohinnoittelu on aiheena hyvin laaja ja tämän takia sitä oli pakko rajata opinnäytetyön laajuuteen. Päätin rajata tutkimusongelman koskemaan pääasiassa konsernien ja Suomen verohallinnon välisiä ongelmia. Opinnäytetyön tutkimuksessa keräämäni teoriatiedon pohjalta laadin hypoteesin, jossa pyrin määrittelemään konsernien ja verohallinnon välisten ristiriitojen ja ongelmatilanteiden yleisimpiä syitä. Opinnäytetyön teoriaprosessin jälkeen keskityin löytämään lähteitä, joista ilmeni olivatko teoriatiedon nojalla tehdyt päätelmät oikeita tai väriä.

Tutkimustyössäni käytin pääasiassa kvalitatiivista menetelmää. Opinnäytetyön empiirisessä osuudessa yritin löytää luotettavia lähteitä, joiden perusteella määrittelin pitävätkö teorian pohjalta tekemäni päätelmät paikkaansa. Tutkimukseni empiirisessä osuudessa laadin myös Excel-taulukon, johon keräsin tietoja Suomessa käydyistä siirtohinnoitteluun liittyvistä oikeustapauksista. Opinnäytetyössäni käsitelen myös melko laajasti näitä oikeustapauksia. Oikeustapauksien tietojen pohjalta tein myös useita päätelmiä hypoteesini suhteen.

MOST COMMON PROBLEMS WITH CORPORATE TRANSFER PRICING

Hirvonen, Harri

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

June 2020

Supervisor: Mäkinen, Jukka

Number of pages: 46

Keywords: transfer pricing, corporate groups, taxation, legal cases

---

Purpose of this thesis was to research data and its aim was to gain information on the most common problems with corporate transfer pricing. During researching of the problems with transfer pricing, I examined quite extensively the theoretical information related to transfer pricing. In the theoretical part of the thesis, I explained the concepts related to transfer pricing and the parties who influenced them. In the theoretical part, I also explained the OECD guidelines related to transfer pricing and Finnish legislation.

Transfer pricing is a very broad topic and therefore it was necessary to limit it to the scope of the thesis. I decided to limit the research problem to mainly the problems between the corporations and the Finnish tax administration. Based on the theoretical information gathered in the thesis research, I made a hypothesis in which I tried to determine the most common causes of conflicts and problem situations between corporations and the Finnish tax administration. After the theoretical process of the thesis, I focused on finding sources that show that the conclusions made on the basis of theoretical knowledge are either true or false.

In my research I used mostly a qualitative method. In the empirical part of the thesis, I tried to find reliable sources, based on which I determined whether the conclusions I made based on the theory are correct. In the empirical part of my research, I also compiled an Excel-spreadsheet in which I collected data on transfer pricing legal cases in Finland. In my thesis, I also deal with these legal cases quite extensively. Based on the case law data, I also drew several conclusions about my hypothesis.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO OPINNÄYTETYÖN AIHEESEEN.....	6
1.1	Opinnäytetyössä käsiteltävän siirtohinnoittelun määritelmä	6
1.2	Siirtohinnoittelu medioissa ja oikeudenkäynneissä	7
2	SIIRTOHINNOITTELUN HISTORIAA.....	8
3	SIIRTOHINNOITTELUA KOSKEVAA OHJEISTUSTA JA LAINSÄÄDÄNTÖÄ.....	10
3.1	OECD siirtohinnoittelun suunnannäyttäjänä	10
3.2	OECD:n ohjeet lainsäädännön pohjana	11
3.3	Muita siirtohinnoitteluun liittyviä tahoja	12
4	ERILAISIA SIIRTOHINNOITTELUUN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ.....	13
4.1	OECD:n markkinaehtoperiaate	14
4.2	OECD:n siirtohinnoittelumenetelmät	15
4.2.1	Markkinahintavertailumenetelmä.....	16
4.2.2	Jälleenmyyntihintamenetelmä	17
4.2.3	Kustannusvoittolisämenetelmä.....	17
4.2.4	Liiketoiminettomarginaalimenetelmä.....	18
4.2.5	Voitonjakamisen menetelmä	18
4.3	Siirtohinnoittelun dokumentointi	19
5	SIIRTOHINNOITTELUN OSAPUOLET JA NIIDEN MOTIIVIT.....	20
5.1	Konsernin syitä käyttää siirtohinnoitteluksi luokiteltavia liiketapahtumia.....	20
5.2	Veroviranomaisten motiivit	21
5.3	Motiivien konflikti ja sovittelu	22
6	OPINNÄYTETYÖN AIHE, TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSMENETELMÄT.....	23
6.1	Syyt opinnäytetyön aiheen valintaan	23
6.2	Opinnäytetyön aihe ja ammatillinen pätevyys.....	23
6.3	Tutkimusongelman rajaus	24
6.4	Tutkimustyössä käytettävät metodit	24
7	TUTKIMUKSEN LÄHTEET	25
7.1	Teoreettisen tiedon lähteet	26
7.2	Lähteitä siirtohinnoittelun käytännön ongelmista.....	27
8	SIIRTOHINNOITTELUN YLEISIMMÄT ONGELMAT TEOREETTISEN TIEDON PERUSTEELLA.....	29

8.1	Siirtohinnoittelun väärä hintataso ongelmana.....	29
8.1.1	Veronkierto seurauksena väärästä hinnoittelusta	29
8.1.2	Mahdollisia muita syitä väärään hintatasoon	30
8.2	Siirtohinnoittelun soveltaminen väärin asioihin	31
8.3	Siirtohinnoitteludokumentaation puutteet tai virheet.....	31
8.4	Ongelmien mahdolliset seuraukset	32
9	OPINNÄYTETYÖN POHDINNAT, PÄÄTELMÄT JA LOPPUTULOKSET.....	33
9.1	Hallinto-oikeuden päätökset	34
9.1.1	Tutkitut oikeudenkäynnit.....	35
9.1.2	Huomioita oikeudenkäynneistä	36
9.2	Siirtohinnoitteludokumentointi ongelmana	37
9.3	Siirtohinnoittelun soveltaminen väärin asioihin	37
9.4	Siirtohinnoittelun väärä hintataso syynä ongelmiin.....	39
9.4.1	Erilaisia syitä väärinhinnoitteluun.....	40
9.4.2	Konsernin sisäiset lainajärjestelyt oikeudenkäyntien syynä.....	41
9.5	Loppupäätelmät ja pohdinnat.....	42
	LÄHTEET.....	44
	LIITE 1.....	46

1 JOHDANTO OPINNÄYTETYÖN AIHEESEEN

1.1 Opinnäytetyössä käsiteltävän siirtohinnoittelun määritelmä

Tässä opinnäytetyössä siirtohinnoittelulla (transfer pricing) tarkoitetaan konsernin sisäistä tai kiinteästi toisiinsa liitoksissa olevien yritysten välisien liiketapahtumien (transaction) hintatason määrittelyä. (Raunio & Karjalainen 2018, 1.)

OECD:n malliverosopimuksen artiklassa 9 määritellään sellaiset yritykset, jotka ovat toisiinsa nähden etuyhteysoikeudessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yritysten omistajat tai todelliset hallitsijat ovat joko samoja tahoja tai toisiinsa läheisissä liitoksissa olevia tahoja. (Raunio & Karjalainen 2018.) Hyvin yleinen kansainvälisten yritysten yhteisomistuksen muoto on niin sanottu konserni. Suomessa yritysten välinen konsernisuhteen muodostuminen määritetään kirjanpitolain ensimmäisen luvun viidennessä ja kuudennessa pykälässä. (Kirjanpitolaki 1997/1336, 1 luku 5§:n ja 1 luku 6§) Vaikka konserni ei olekaan ainoa olemassa oleva yhteisomistuksen muoto, niin yksinkertaisuuden vuoksi käytän tässä opinnäytetyössä erilaisista toisiinsa liitoksissa olevista yrityksistä yleisnimitystä konserni.

Siirtohinnoitteluksi luokiteltavia konsernien sisäisiä liiketapahtumia käytetään usein yritysten osien välillä riippumatta siitä, että toimivatko eri osat samassa vai eri maassa. Siirtohinnoittelua koskevat säännöt ja oikeellisuuden tarve nousevat kuitenkin yleensä esille vasta kun konsernin eri osat toimivat eri maissa. Tämä johtuu siitä, että saman maan sisällä toimivat konsernin yksiköt maksavat voitoistaan veron samalle verottajalle, näin ollen voiton jakautumisella saman konsernin yksiköiden välillä ei useimmiten ole merkitystä verottajan kannalta. Poikkeuksen tähän voivat luoda esimerkiksi liiketapahtumiin liittyvät epäilyt peittelystä osingonjaosta. Eri maissa toimivan konsernin yksiköt maksavat veronsa eri maiden veroviranomaisille. Tästä puolestaan seuraa, että kummankin maan veroviranomaiset haluavat heille omasta mielestään kuuluvat verotulot. Tästä syystä kansainvälisesti toimivan konsernin siirtohinnoitteluun liittyvät ongelmat ovat huomattavasti yleisempiä. (Raunio & Karja-

lainen 2018, 1.) Konsernin saman maan eri yksiköiden välisissä siirtohinnoittelu-tapahtumisissa esiintyy ongelmia melko harvoin. Tämän vuoksi olen päättänyt, että tässä opinnäytetyössä käsittelen vain eri maissa toimivien konsernin yksiköiden välistä siirtohinnoittelua.

1.2 Siirtohinnoittelu medioissa ja oikeudenkäynneissä

Konsernien keskimääräinen koko on suurentunut 2000-luvulla, esimerkiksi erilaisten yrityskauppojen ja fuusioiden takia. Samalla niiden liiketoiminta on muuttunut jatkuvasti kansainvälisemmäksi. Talouden globalisaation ongelmat ovat monesti olleet aiheina erilaisissa television ajankohtaisongelmissa.

Nykypäivän globalisoituneessa taloudessa kansainväliset konsernit yrittävät maksimoida voittonsa ja samalla minimoida verotuksensa. Tämän vuoksi konserneille on tärkeitä harjoittaa ainakin jonkinlaista verosuunnittelua. Eräs tärkeä toimintatapa tämän tavoitteen saavuttamiseksi on käyttää hyväksi konsernin sisäistä siirtohinnoittelua. (Kukkonen & Walden 2016, 171–174.) Kansainvälisten konsernien sisäiset liiketapahtumat ovat näin ollen muuttuneet jatkuvasti suuruudeltaan merkittävämmiksi tekijöiksi eri maiden verokertymän määrään. Tästä syystä siirtohinnoittelu on nykyään muodostunut myös melko tärkeäksi asiaksi eri maiden veroviranomaisille. Medioissa onkin melko usein rinnastettu konsernien siirtohinnoittelun käyttö veronkiertoon ja niin sanottujen veroparatiisien käyttöön, mitä se ei kuitenkaan läheskään aina ole. (Niemelä 2018.)

Siirtohinnoitteluun liittyviä oikeudenkäyntejä on myös silloin tällöin puitu televisiossa, lehdissä ja muissa tiedotusvälineissä. Hyväksi esimerkiksi voi ottaa esille melko laajaa julkisuutta saaneen oikeusjutun, jonka Intian verohallinto nosti Nokia-konsernia vastaan vuonna 2013. (Parviala 2013.)

Intian verohallinto syytti Nokia-konsernia veronkierrosta verovuonna 2006 alkaneiden liiketapahtumien takia. Syynä veronkiertoepäilyihin olivat rojalTIMaksut, joita Intiassa toiminut Nokian tytäryritys oli maksanut Suomessa toimineelle emoyhtiölle. Alun perin Intian verohallinto vaati Nokialta noin 250–300 miljoonan euron suurui-

sia lisäveroja. Monia vuosia jatkunut kiista loppui vihdoinkin vuonna 2018 jolloin MAP-sovittelut (Mutual Agreement Procedures) päättyivät. Intian veroviranomaisten kanssa tehdyssä sopimuksessa Nokia määrättiin maksamaan noin 197 miljoonan euron korvaukset. (Aulakh, G 2018.)

Myös Suomen verohallinto on nostanut konserneja vastaan siirtohinnoitteluun liittyviä oikeudenkäyntejä. Nämä oikeudenkäynnit eivät ole kuitenkaan keränneet niin paljon julkisuutta kuin edellä mainittu Nokian ja Intian verohallinnon välinen oikeudenkäynti, mutta myös ne ovat silloin tällöin ylittäneet otsikoihin. Tällaisesta oikeudenkäynnistä voidaan mainita esimerkkinä Suomen verohallinnon ja Paroc-konsernin välinen oikeudenkäynti, joka koski verovuotia 2006–2008. Suomen verohallinto ei hyväksynyt Paroc-konsernin liiketoimintamallia ja määräsi sille 54 miljoonan euron jälkiverot. Korkein hallinto-oikeus päätti kuitenkin vuonna 2018, että Suomen verohallinto ei voi sivuuttaa konsernin määrittelemiä liiketoimintamalleja. Näin ollen Paroc-konsernille määrättyt jälkiverot mitätöityivät. Korkeimman hallinto-oikeuden Parocia koskevan päätöksen arvioidaan olevan varsin merkittävä ennakkotapaus siirtohinnoittelun suhteen. (Hertsi 2018.)

2 SIIRTOHINNOITTELUN HISTORIAA

Ensimmäinen maailmansota (1914–1918) vaati siihen osallistuneilta mailta valtavasti taloudellisia panostuksia. Tämän takia sodasta kärsineet valtiot nostivat voimakkaasti esimerkiksi yritysverotusta. Valtiot taas pelkäsivät, että kansainvälisesti toimivat yritykset yrittäisivät vähentää verotaakkaansa siirtämällä tulojaan pienemmän verotuksen maihin. Ensimmäisen kerran siirtohinnoittelua rajaavaa lainsäädäntöä alettiin soveltaa ensimmäisen maailmansodan aikana Isossa-Britanniassa (1915) Yhdysvaltojen seurattessa pian vanavedessä. (Raunio & Karjalainen 2018, 2.)

1920-luvun lopussa New Yorkin pörssi romahti. Tästä seurasi Yhdysvalloista alkanut todella ankara lama, joka levisi nopeasti vaikuttaen käytännössä katsoen koko läntiseen maailmaan. Tästä taas seurasi kansainvälisen kaupankäynnin surkastuminen, jonka vaikutukset kestivät toiseen maailmansotaan asti. (Suuri Maailmanhistoria osa

13. 1987, 70–73.) Liiketoiminnan määrän vähentyessä yritysten voitot tippuivat myös merkittävästi. Näin ollen myös yritysten tarve siirtohinnoittelun käyttämiseen väheni pitkäksi aikaa. (Raunio & Karjalainen 2018, 2.)

Toiseen maailmansotaan (1939–1945) liittynyt asevarustelu elvytti valtavasti Yhdysvaltojen teollisuustuotantoa. Myös sodan häviävällä puolella olleista Saksasta ja Japanista muodostui vähitellen merkittäviä talousmahteja. Näistä syistä toisen maailmansodan jälkeen alkoi maailmantalouden voimakas elpyminen. Suuret konsernit alkoivat myös toimia huomattavasti kansainvälisemmin kiihdyttäen täten maailmankaupan globalisaatiota. (Raunio & Karjalainen 2018, 2.)

Tultaessa 1970-luvulle oli syntynyt tarve muuttaa siirtohinnoitteluun koskevia säännöstöjä ja lakeja ajankohtaisemmiksi. Kansainvälistä kauppaa edistävä järjestö OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) päätti ottaa tässä merkittävän roolin määrittellen monia periaatteita ja sääntöjä, jotka koskevat siirtohinnoittelun oikeaa markkinaehtoista käyttöä. (KPMG. & Edita. 2012, 46–47.)

Kansainvälisen kaupan määrän lisääntyessä melkein kaikissa maissa luotiin siirtohinnoittelua rajoittavaa lainsäädäntöä. Eri maat pyrkivät omalla lainsäädännöllään siihen, että konserniyritysten liiketoiminnan kerryttämän voiton verotulot jäävät siihen maahan jossa se on kertynyt konserniyritykselle. Eri maiden siirtohinnoittelua koskevat säännöt ovat erilaisia, mutta yleensä ne pohjautuvat pääasiassa OECD:n määritelmiin. Suomessa otettiin käyttöön siirtohinnoittelua koskeva laki vuonna 2007, (VML 31§ 2006) joka pohjautui OECD:n määrittelemiin siirtohinnoittelua koskeviin ohjeisiin. (Raunio & Karjalainen 2018, 2.)

3 SIIRTOHINNOITTELUA KOSKEVAA OHJEISTUSTA JA LAINSÄÄDÄNTÖÄ

3.1 OECD siirtohinnoittelun suunnannäyttäjänä

OECD:n edeltäjä oli vuonna 1948 perustettu OEEC (European Economic Cooperation), jonka pääasiallinen tarkoitus oli edistää Euroopan talouden toipumista toisen maailmansodan jälkeen. Vuonna 1960 järjestöön liittyivät Yhdysvallat ja Kanada. Maantieteellisen laajentumisen seurauksena järjestön nimeksi vaihdettiin OECD (Organization for Economic Co-operation and Development). Vuonna 1961 toimintansa virallisesti alkaneen järjestön tarkoituksena on lisätä jäsenmaidensa talouskasvua ja laajentaa maailmankauppaa. OECD:hen kuuluu nykyään 39 jäsentä, jotka ovat pääasiassa taloudellisesti hyvinvoivia valtioita. Suomi liittyi OECD:hen vuonna 1969. (OECD-järjestön www-sivut 2020.)

OECD alkoi 1970-luvulla tutkia laajemmin konsernien siirtohinnoittelua tarkoituksenaan edistää kansainvälistä kauppaa. Ensimmäinen OECD:n julkaisema merkittävä raportti oli vuonna 1979 ilmestynyt 'Transfer Pricing and Multinational Enterprises'. Seuraavan tärkeän raportin järjestö julkaisi jo vuonna 1984, tämä oli nimeltään 'Transfer Pricing and Multinational Enterprises, Three Taxation Issues'. Nämä raportit loivat pohjan kansainväliseen siirtohinnoitteluun liittyvissä verotuskysymyksissä. (Raunio & Karjalainen 2018, 2.)

Seurauksena maailmankaupan muutoksista tuli jatkuvasti tarpeellisemmaksi tehdä selkeitä muutoksia OECD:n siirtohinnoittelua koskeviin ohjeisiin. Näin ollen järjestö julkaisi täysin uuden version siirtohinnoitteluohjeistaan vuonna 1995. OECD on myös tämän jälkeen julkaissut huomattavan määrän ohjeita ja säännöstöä, jotka koskevat konsernien sisäistä siirtohinnoittelua. Vuosien varrella OECD on tehnyt monia lisäyksiä ja muutoksia ohjeisiinsa. Suuria päivityksiä ohjeisiinsa se on tehnyt esimerkiksi vuosina 2010 ja 2017. (Raunio & Karjalainen 2018, 35- 36.)

OECD:llä ja G20-mailla on ollut myös yhteinen siirtohinnoitteluun liittyvä BEPS-projekti (Base Erosion and Profit Shifting). BEPS-projektin pääasiallisena tarkoituksena oli luoda läpinäkyvyyttä siirtohinnoitteluun ja siten vähentää siirtohinnoittelun avulla tehtävää veronkiertoa. OECD ja G20-maat saivat BEPS-hankkeensa valmiiksi vuonna 2017. (OECD-järjestön [www-sivut 2020.](#)) G20-maat (Group of 20) on ryhmä, joka koostuu rikkaista maista ja Euroopan Unionista. Nimensä mukaisesti sillä on 20 jäsentä. EU:n lisäksi G20-ryhmään kuuluvia maita ovat esimerkiksi Japani, Kiina ja Yhdysvallat. G20-ryhmän tarkoituksena on toimia kansainvälisen kaupallisen yhteistyön foorumina. (G20-ryhmän [www-sivut 2020.](#))

Vuoden 2017 OECD-ohjeistoon on lisätty yhteistyössä G20-ryhmän kanssa tehdyn BEPS-projektin tuotoksia. Projektin tulokset johtivat merkittäviin muutoksiin OECD:n ohjeissa. Muutoksia tuli esimerkiksi markkinaehtoperiaatteen tulkintaan ja siirtohinnoitteludokumentaation määrittäisiin. Kyseinen vuonna 2017 julkaistu ohjeisto on tähän mennessä OECD:n ohjeiden viimeisin julkaistu versio. Viimeisimmän ohjeiston virallinen nimi on ”Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017”. Tämä ohjeisto on luettavissa sähköisenä versiona ilmaiseksi tai ostettavissa painettuna ja pdf-tiedostona järjestön omilla verkkosivuilla. (OECD-järjestön [www-sivut 2020.](#))

3.2 OECD:n ohjeet lainsäädännön pohjana

Suurimmassa osassa maapallon maista on nykyään laadittu lakeja koskien siirtohinnoittelua. Useimmiten nämä lait pohjautuvat OECD:n julkaisemiin siirtohinnoitteluohjeisiin. Eri maiden siirtohinnoittelukäytännöt voivat kuitenkin joskus poiketa merkittävästi OECD:n ohjeista. Tällaisia maita voivat olla varsinkin OECD:hen kulumattomat maat. (KPMG. & Edita. 2012, 59.)

Suomessa veronkiertoa rajoittava lainsäädäntö otettiin käyttöön vuonna 1965. Varsinainen siirtohinnoittelua koskeva lainsäädäntö otettiin käyttöön kuitenkin vasta vuonna 2007, jolloin pohjana käytettiin OECD:n siirtohinnoitteluohjeita. Vuoden 2007 lakiuudistuksessa määrättiin esimerkiksi siirtohinnoitteludokumentointi pakolliseksi. Suomi on jatkanut samalla linjalla lainsäädännössään ja veromenettelyä kos-

keva laki uudistettiin vuonna 2017 vastaamaan sisällöltään OECD:n ja G20-ryhmän BEPS-hankkeen määritelmiä. Suomen nykyisen veromenettelyä koskevan lain siirtohinnoitteluun liittyvät pykälät ovat nykyään VML 31§, (VML= Laki veromenettelystä) VML 32§, VML 14a–14e§ ja 89§. Suomen verotusta koskevan lain lisäksi myös Suomen siirtohinnoittelua koskevat verosopimukset on laadittu pitkälti OECD:n malliverosopimusta mukailleen. (Raunio & Karjalainen 2018, 12.)

3.3 Muita siirtohinnoitteluun liittyviä tahoja

OECD on usean vuosikymmenen kestäneellä aktiivisella toiminnallaan vaikuttanut ehdottomasti eniten siirtohinnoittelun yleisten käytäntöjen vakiintumiseen. Kansainväliseen siirtohinnoitteluun liittyvät rahasummat ovat kuitenkin niin suuria, että myös muut tahot ovat pyrkineet vaikuttamaan siirtohinnoittelun käytäntöihin.

Euroopan unioni (EU) on eräs maailman tärkeimmistä vapaakauppa-alueista. Euroopan Unionissa ollaan oltu jo melko kauan kiinnostuneita konsernien siirtohinnoittelusta. EU:lla on myös oma siirtohinnoitteluun liittyvä organisaatio, joka perustettiin vuonna 2002. Sen nimi on Euroopan Unionin siirtohinnoittelufoorumi (Joint Transfer Pricing Forum). EU:n siirtohinnoittelufoorumin tarkoituksena on toimia yhteistyöelimenä, joka muun muassa avustaa EU:n komissiota ja pyrkii yhdenmukaistamaan Euroopan Unioniin kuuluvien maiden siirtohinnoittelukäytäntöjä. EU:n siirtohinnoittelufoorumi on vuosien varrella julkaissut myös useita siirtohinnoitteluun liittyviä raportteja. (KPMG. & Edita. 2012, 59.)

Eräs Euroopan Unionin siirtohinnoitteluun liittyvistä tärkeistä tavoitteista on ollut estää EU-alueen sisäpuolella liiketoimintaa harjoittavia konserneja uhkaava kaksinkertainen verotus. Tämän takia Euroopan Unionin jäsenet ovat solmineet keskenään Arbitraatiosopimuksen. Tämän sopimuksen nimenomainen tehtävä on estää kaksinkertainen verotus EU:n sisäpuolisissa siirtohinnoitteluksi luokiteltavissa liiketapah- tumissa. Suomi liittyi EU:n Arbitraatiosopimukseen vuonna 1999. (KPMG. & Edita. 2012, 58–59.)

Arbitraatiosopimuksen tarkoituksena on edistää eri maiden viranomaisten välistä sopimusmenettelyä. Jos siirtohinnoitteluun liittyvää erimielisyyttä ei ole saatu ratkaistua kahdessa vuodessa, niin veroviranomaisten on asetettava neuvoa-antava toimikunta. Sopimuksen mukaan toimikunnan ratkaisu ongelmaan on tarkoitettu lopulliseksi päätökseksi, johon eri maiden viranomaisten on alistuttava. Arbitraatiosopimukseen liittyvät aikarajat eivät kuitenkaan käytännössä usein toteudu, sillä aikarajojen rikkomisesta ei ole määritelty mitään sanktioita. Konserni saattaa kuitenkin saada nopeammin ratkaisun ongelmatilanteeseen vetoamalla Arbitraatiosopimukseen. (Raunio & Karjalainen 2018, 10–11.)

Yhdistyneet Kansakunnat (YK) on myös pyrkinyt vaikuttamaan kansainvälisen siirtohinnoittelun käytäntöihin. YK on ollut huolissaan siitä, että kansainvälisten konsernien käyttämät siirtohinnoittelun keinot vähentävät köyhille maille jäävää verokertymää. Näin ollen YK:n pääasiallinen tarkoitus on ollut suojella kehittyviä valtioita kansainvälisten konsernien harrastamalta veronkierrolta. (Raunio & Karjalainen 2018, 42–43.) YK:n julkaiseman siirtohinnoittelumanuaalin, (The Practical Manual on Transfer Pricing for Developing Countries) jonka uusin versio on vuodelta 2013, ohjeet perustuvat järjestön oman malliverosopimuksen mukaiselle markkinaehtoperiaatteelle. Manuaalin ohjeiden tarkoituksena on ollut lähinnä auttaa kehittyvien maiden veroviranomaisia, eikä esimerkiksi helpottaa konsernien kaksinkertaista verotusta. (YK-järjestön www-sivut 2020.)

4 ERILAISIA SIIRTOHINNOITTELUUN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

OECD on julkaissut vuosien varrella huomattavan määrän ohjeita ja säännöstöä jotka koskevat konsernien sisäistä siirtohinnoittelua. Tästä syystä on varsin ymmärrettävää että järjestön lanseeraamat käsitteet ovat muodostuneet laajasti käytössä oleviksi standardeiksi siirtohinnoittelun käytännön toteutuksissa. (Luku 3.)

4.1 OECD:n markkinaehtoperiaate

OECD:n merkittävin siirtohinnoitteluun liittyvä periaate on sen määrittelemä markkinaehtoperiaate (the arm's length principle). Markkinaehtoperiaate on määritelty OECD:n julkaisemien siirtohinnoitteluohjeiden ensimmäisessä luvussa. (OECD 2017, 33.) Se sisältyy myös OECD:n malliverosopimuksen yhdeksänteen artiklaan. (KPMG. & Edita. 2012, 47.)

Markkinaehtoperiaate rakentuu erillisyyhtiöperiaatteelle. Markkinaehtoperiaatteella tarkoitetaan, että konsernin sisäisten liiketapahtumien pitäisi aina noudattaa hintatasoltaan toisistaan riippumattomien yritysten samantyyppisissä liiketapahtumissa vapailta markkinoilla käyttämää hintatasoa. Tämä on sinänsä erittäin loogista, koska normaalisti toisistaan riippumattomien yritysten välisen kaupan hintatason määrittelee markkinoilla vallitseva hintataso, eikä sitä tarvitse keinotekoisesti määritellä. Näin ollen myöskään voiton määräytyminen eri maissa toimivien yritysten välillä ei muodostu ongelmaksi. Jos konsernin osat määrittelevät keinotekoisesti liiketoimien hintatason markkinoilla vallitsevasta hintatasosta poikkeavasti, ne voivat tällä tavalla manipuloida eri konserniyksiköiden voittotasoa ja samalla verotusta. (Raunio & Karjalainen 2018, 46–47.)

Konsernit eivät aina noudata markkinaehdon määritelmää sisäisissä liiketoimissaan. Silloin niiden toimintaan on puututtava. OECD:n ohjeiden mukaan menettelyn pitäisi tällöin olla seuraavan käytännön esimerkin mukaista. Esimerkiksi jos maan A verottajan mielestä konserni ei ole noudattanut sisäisissä liiketoimissaan markkinaehtoperiaatetta, niin maan A verottaja voi määrätä sille veronkorotuksen. Periaatteessa maan B verottajan kuuluisi tällöin oikaista konsernin maassa B tapahtunutta verotusta, jottei konserni joudu maksamaan kaksinkertaista veroa. Käytännössä tämä ei kuitenkaan välttämättä aina toteudu. (KPMG. & Edita. 2012.)

4.2 OECD:n siirtohinnoittelumenetelmät

OECD on määritellyt erilaisia menetelmiä, joita konsernit voivat käyttää laskiessaan liiketoimiensa siirtohinnoittelun tasoa. Järjestön siirtohinnoitteluohjeiden toisessa luvussa käsitellään erilaisia siirtohinnoittelussa käytettäviä menetelmiä. OECD on jakanut siirtohinnoittelumenetelmät kahteen eri kategoriaan, jotka on nimetty perinteiseksi siirtohinnoittelumenetelmiksi (traditional transaction methods) ja voittopohjaisiksi menetelmiksi (transactional profit methods). Siirtohinnoittelumenetelmistä markkinahintavertailumenetelmä, jälleenmyyntihintamenetelmä ja kustannusvoittolisämenetelmä kuuluvat perinteisiin liiketoimimenetelmiin. Voittotasoa testaaviin menetelmiin taas kuuluvat liiketoimintomarginaalimenetelmä ja voitonjakamismenetelmä. (OECD 2017, 97–98.) Alun perin OECD suositteli käyttämään perinteisiä liiketoimimenetelmiä ensisijaisina siirtohinnoittelumenetelminä. Järjestön mielestä kuitenkin joihinkin liiketapahtumiin sopivat paremmin voittotasoa testaavat siirtohinnoittelumenetelmät. Tämän vuoksi vuoden 2010 jälkeen voittopohjaiset siirtohinnoittelumenetelmät ovat tulkittu tasaveroisiksi menetelmiksi. (Raunio & Karjalainen 2018, 109–110.)

Oikean markkinaehtoisin hinnan määrittely tuotteelle tai muulle liiketapahtumalle saattaa olla välillä hankalaa. Siirtohinnoittelun tasoa määriteltäessä oletuksena käytetään transaktiokohtaista tarkastelua. Siirtohinnoittelun oikeata hintatasoa määriteltäessä pitää huomioida esimerkiksi konsernin osapuolten keskinäinen suhde ja tuotteen laatu. Siirtohinnoittelumenetelmän valinnassa pitää ottaa huomioon myös liiketapahtumaan liittyvät riskit ja niiden vastuiden jakautuminen konsernin osapuolien välillä. Periaatteessa jokaiselle siirtohinnoitteluun kuuluvalla liiketoimella pitää määrittää erikseen vapaan markkinahinnan mukainen siirtohintaa. Samantyyppisille liiketoimille voidaan yleensä käyttää edellisen liiketapahtuman hintaa. Koska vapailla markkinoilla vallitseva hintataso vaihtelee koko ajan, niin liiketoimissa käytettävää hintatasoa pitää myös tarkistaa säännöllisin väliajoin uudelleen. (Kukkonen & Walden 2016, 198–200.)

Siirtohinnoittelumenetelmä kannattaa aina valita huolellisesti, ettei konsernille tule ylimääräisiä veroseuraamuksia. Oikeata menetelmää valittaessa pitää ottaa huomioon monia asioita. Siirtohinnoittelumenetelmää valittaessa on tärkeitä ottaa huomioon

konserniyhtiöiden välillä vallitsevat riskitekijät. Merkittäviä riskejä voivat olla esimerkiksi markkinariski, varastoriski ja luottotappioriski. Mitä suuremman osuuden riskeistä konsernin ostava osapuoli kantaa, niin sitä pienemmäksi voidaan liiketapah-tuman siirtohintaa asettaa. Veroviranomaiset voivat kuitenkin tutkia kantaako konserniyhtiö oikeasti riskit. Jos ilmoitettu riskinkannon suhde ei toteudu, siirtohintaa voidaan tulkita vääräksi. (KPMG. & Edita. 2012, 73–75.) Siirtohinnoittelumenetelmän valinnan tulisi myös aina perustua asianmukaisesti tehtyyn toiminta-analyysiin. (KPMG. & Edita. 2012, 85.)

4.2.1 Markkinahintavertailumenetelmä

OECD suosittelee markkinahintavertailumenetelmää (Comparable uncontrolled price method CUP) ensisijaiseksi siirtohinnoittelumenetelmäksi, koska se täyttää siirtohinnoittelumenetelmistä parhaiten markkinaehtoperiaatteen. CUP-hinnoittelulla tarkoitetaan sellaista hintaa, jonka yritys veloittaa asiakkaaltaan myydessään samanlaista tuotetta vapailla markkinoilla. Luotettavin CUP-hinta tuotteelle saadaan, jos konsernin yksikkö myy samanlaisia tuotteita myös konsernin ulkopuolisille yrityksille. Tällaisen sisäisen verrokin käyttö on luotettavin tapa saada tuotteelle markkinaehtoinen hinta. (OECD 2017, 101) Tuotteen hintataso voidaan määrittää myös niin sanotun ulkoisen verrokin avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että tuotteen hinta pitää määrittellä jonkun muun yrityksen ulkoisessa liiketoiminnassa käyttämän hintatason mukaan. Liikesalaisuuksien takia oman konsernin ulkopuolisista yrityksistä voi olla vaikeata saada oikeata hintatietoa. Myös yritysten erilaiset ominaisuudet kuten keskinäiset riskitasot, myyntivolyymit ja markkina-asema heikentävät ulkoisen verrokin avulla laskettavan CUP-hinnan luotettavuutta. Näin ollen tuotteelle voi olla erittäin vaikeata määrittää tarpeeksi luotettavaa CUP-hintaa. (KPMG. & Edita. 2012, 75–76.)

On kuitenkin muutamia asioita tai tuotteita, joihin markkinapohjainen CUP-hinta on melko helposti saatavissa. Parhaiten markkinahintavertailumenetelmä soveltuu sellaisille tuotteille joiden hinnat noteerataan julkisesti. Julkisesti noteerattavia tuotteita ovat esimerkiksi raaka-aineet, kuten hopea, kupari ja öljy. Myös joidenkin rahoitus-elementtien korkotasot ovat julkisesti saatavilla. (Raunio & Karjalainen 2018, 110–111.)

4.2.2 Jälleenmyyntihintamenetelmä

Jälleenmyyntihintamenetelmä (Resale price method) on toinen siirtohinnoittelumenetelmä joka kuuluu OECD:n perinteisiin liiketoimimenetelmiin. Jälleenmyyntihintamenetelmä sopii parhaiten tilanteisiin, joissa liiketapahtuman toinen osapuoli toimii tuotteen jakelijana eli jälleenmyyjänä. Tällainen tilanne muodostuu, jos toisessa maassa tuotteita valmistava yritys ja eri maassa samoja tuotteita myyvä yritys kuuluvat samaan konserniin. Tällaisia konserneja voivat olla esimerkiksi öljy-yhtiöt tai erilaiset vaatealan yritykset. (KPMG. & Edita. 2012, 78–79.)

Jälleenmyyntihintamenetelmää sovellettaessa tuotteen siirtohintaa voidaan laskea siten, että tuotteen lopullisesta myyntihinnasta vähennetään markkinatilanteelle tyypillinen kate. Katteen suuruus on helppo määrittää, jos jälleenmyyjä myy myös konsernin ulkopuolelta ostettuja tuotteita, jolloin voidaan todennäköisesti käyttää samaa kateprosenttia. Sopivan katteen suuruutta määriteltäessä on huomioitava riskien jakautuminen konsernin osien välillä. Jälleenmyyjän riskitaso määrittelee sopivan katteen suuruuden. Mitä suuremman riskin jälleenmyyjä kantaa, sitä suuremman kateprosentin käyttö on perusteltavissa. (OECD 2017, 105–108.)

4.2.3 Kustannusvoittolisämenetelmä

Tarvittaessa konserni voi myös soveltaa kustannusvoittolisämenetelmää (Cost plus method) tuotteen siirtohintaa laskettaessa. Kustannusvoittolisämenetelmässä oikea siirtohintaa lasketaan lisäämällä konsernin sisäisen myyjäosapuolen kustannuksiin sopiva voitto. Kustannusvoittolisämenetelmää käytettäessä on tärkeää määrittää tuotteen valmistuksen tarkat kustannukset ja niihin lisättävän sopivan voiton prosentuaalinen suuruus. (OECD 2017, 111.)

Tuotteen kustannuksia laskettaessa on helppo ottaa huomioon välittömät kustannukset, mutta välillisten kustannusten oikean suuruuden määrittäminen voi joskus tuottaa hankaluuksia. Sopivan voittotason suuruus voidaan määrittellä vertaamalla kyseisten

tuotteiden vapailla markkinoilla vallitsevaan normaaliin voittotasoon. Kustannusvoittolisämenetelmä toimii hyvin esimerkiksi puolivalmisteiden ja erilaisten palvelujen siirtohinnoittelun tasoa laskettaessa. (KPMG. & Edita. 2012, 80–81.)

4.2.4 Liiketoiminettomarginaalimenetelmä

Liiketoiminettomarginaalimenetelmä (Transactional net margin method) on siirtohinnoittelumenetelmä, joka kuuluu voittopohjaisiin menetelmiin. Liiketoiminettomarginaalimenetelmässä pyritään määrittelemään konsernin yksikön liikevoitto liiketapahtumalle ja vertaamaan sitä sopivaan sisäpuoliseen tai ulkopuoliseen verrokkiin. Ulkopuolista verrokkia käytettäessä on tärkeätä tehdä huolellinen toimintoanalyysi, jotta menetelmä toimii oikein. Liiketoiminettomarginaalimenetelmää käytettäessä liikevoiton suuruutta verrataan esimerkiksi kustannuksiin, myyntiin tai taseen suuruuteen. (OECD 2017, 117–118.) Usein ulkopuolisen verrokin käyttö on vaikeata, mutta liiketoiminettomarginaalimenetelmässä ulkopuolisen verrokin käyttämistä helpottaa se, että yritysten liikevoittotiedot ovat yleensä julkisia. (KPMG. & Edita. 2012, 84.)

Parhaiten liiketoiminettomarginaalimenetelmä sopii käytettäväksi, jos toinen konserniyhtiöstä tuottaa suhteellisen yksinkertaisia rutiininomaisia tehtäviä tai tuotteita ja toinen konserniyhtiö taas kantaa riskit ja tekee vaativia tuotteita tai tehtäviä. Tällaisia vaativia tehtäviä voivat olla esimerkiksi laadukkaiden asiantuntijapalveluiden myynti vähän kilpailluilla markkinoilla. (KPMG. & Edita. 2012, 83–85.)

4.2.5 Voitonjakamismenetelmä

Konsernin voi olla myös joissain tilanteissa hyvä käyttää niin sanottua voitonjakamismenetelmää (Profit split method). Voitonjakamismenetelmää käytettäessä siirtohintaa määritellessä konsernin osat jakavat yhteisestä liiketoiminnasta syntyneet voitot keskenään. Menetelmän hyvänä puolena on se, että konsernin kummatkin osapuolet jäävät liiketoiminnassaan voitolle. Voitonjakamismenetelmän huono puoli on se,

että voiton jaossa pitää määritellä huolellisesti osapuolten riskien ja toimintojen jakautuminen konsernin osapuolten kesken, mikä voi olla hyvin vaikeata ja työlästä. (OECD 2017, 133–135.)

Voitonjakamismenetelmä sopii hyvin sellaisiin tilanteisiin, joissa kummatkin konsernin osapuolet tekevät vaativia tuotteita tai tehtäviä. Olisi myös hyvä, että konserniyhtiöiden toistensa kanssa käymien liiketapahtumien riskitasot ja niihin käytetyt toiminnot olisivat suurin piirtein samalla tasolla. Tällaisissa tilanteissa voitonjakamismenetelmä on paras käytettävissä oleva siirtohinnoittelumenetelmä. (KPMG. & Edita. 2012, 90–91.)

4.3 Siirtohinnoittelun dokumentointi

OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden viides luku koskee siirtohinnoitteludokumentaatiota. OECD:n ohjeiden mukaan siirtohinnoitteludokumentoinnin pakolliset osat ovat konsernitason tietoja sisältävä master file ja yksittäisen konserniyhtiön tiedot sisältävä local file. Suurimmat konsernit joutuvat tekemään myös selvityksen maakohtaisesta toimintaansa koskevan selvityksen, jonka nimi on Country-by-Country report. (OECD 2017, 241- 245.)

Suomessa toimivien konsernien pitää aina dokumentoida siirtohinnoitteluksi luokiteltavat liiketapahtumat. Vaikka tämä kuuluisi muutenkin järkipäiseen liiketoiminnan harjoittamiseen, niin vuoden 2007 veromenettelylain uudistus teki siitä pakollista Suomessa toimiville konserneille. Suomessa toimivat pk-yritykset on kuitenkin vapautettu tästä velvollisuudesta. Suomen siirtohinnoittelua koskevat dokumentaatio-säädökset noudattavat pääasiassa OECD:n linjauksia. Siirtohinnoitteludokumentoinnin lainsäädännöllisiin vaatimuksiin Suomen veromenettelylaissa ovat vaikuttaneet myös vuonna 2017 julkistetut BEPS-projektin (Luku 3.) myötä muuttuneet siirtohinnoitteludokumentaation suositukset. (Raunio & Karjalainen 2018, 308–310.)

Siirtohinnoitteludokumentoinnin huolellinen ja lainmukainen laatiminen on konsernin kannalta tärkeää koska se pienentää verotarkastuksien, veronkorotusten ja oikeudenkäyntien todennäköisyyttä. Hyvin laadittu siirtohinnoitteludokumentointi helpot-

taa myös verohallinnon työtä. Suomen veromenettelylaissa määritellään konserneille siirtohinnoittelua koskeva dokumentointipakko ja sen vaatimukset. Konsernin laatimasta dokumentoinnissa pitää ilmetä liiketoimien määrä ja niille määritelty hintataso. Dokumentaatiosta tulee myös ilmetä liiketoimissa käytetty siirtohinnoittelumenetelmä ja perustelut sille, että miksi juuri sitä siirtohinnoittelumenetelmää käytetään. Apuna oikean siirtohinnoittelumenetelmän valinnassa olisi aina syytä käyttää OECD:n määrittelemää vertailuanalyysiä. (Raunio & Karjalainen 2018, 310–313.) Dokumenteissa täytyy kuvailla konsernin yleinen liiketoiminnan luonne ja siirtohinnoittelua käyttäneiden konsernin yksiköiden asema toisiinsa nähden. Verohallinnolle ilmoitettavaa dokumentaatiota tehdessä konsernin kannattaa myös laatia liiketoiminta-analyysi, markkinakuvaus sekä toiminto- ja riskianalyysi. (KPMG. & Edita. 2012, 109–111.) Suomen lainsäädännössä siirtohinnoitteludokumentaatioon liittyvät määräykset löytyvät veromenettelyä koskevan lain pykälistä VML14a–14e § ja VML32 §. (Laki verotusmenettelystä 1995/1558, 14a–14e §, 32§)

5 SIIRTOHINNOITTELUN OSAPUOLET JA NIIDEN MOTIIVIT

Siirtohinnoitteluun liittyvissä tapahtumissa on kolme osapuolta. Nämä ovat vähintään kahdessa maassa toimiva konserni ja näiden kahden maan veroviranomaiset. Koska suurten kansainvälisten konsernien sisäisissä liiketoimissa liikkuvat suuret rahasummat, niin eri osapuolten intressit ovat ymmärrettävästi varsin erilaiset.

5.1 Konsernin syytä käyttää siirtohinnoitteluksi luokiteltavia liiketapahtumia

Konsernit pyrkivät useimmiten järkiperaistämään ja tehostamaan omaa toimintaansa. Tästä voi seurata konsernin liiketoiminnan jakautumista eri maissa toimiviin organisaatioihin. Konsernit haluavat myös usein laajentaa liiketoimintaansa ja voivat täten laajentua uusiin maihin. Konsernin tarkoitus on myös yleensä pitää siihen kohdistuvan verorasituksensa mahdollisimman pienenä. Jos konserni toimii useassa maassa, niin se voi yrittää siirtää toisessa maassa saatua tuloa pienemmän yritysverotuksen maahan erilaisin siirtohinnoittelun keinoin. Jos konserni on verosuunnittelussaan lii-

an aggressiivinen, niin se voi syyllistyä veronkiertoon. Julkisuudessa siirtohinnoittelun käyttämistä on usein rinnastettu veronkiertoon. Kansainvälisesti toimivalla konsernilla on kuitenkin monia muitakin syitä tehdä yrityksen siirtohinnoitteluun kuuluvia sisäisiä liiketapahtumia. (Niemelä 2018.)

Perinteisin syy eri maissa toimivien konserniyhtiöiden keskinäisille liiketoimille on se, että konserni on keskittänyt tuotteiden valmistuksen halvemmän työvoiman maihin ja toisissa maissa sillä on vain myyntiorganisaatio. Konserni voi myös hakea tuotannon kustannuksia keventävää synergiaetua tekemällä osia toisessa maassa ja suorittamalla lopullisen kokoonpanon toisessa maassa. (KPMG. & Edita. 2012, 141–143.) Se voi myös pyrkiä kustannussäästöihin keskittämällä yrityksen taloushallinto- ja juridiset palvelut erilliseen holding-yhtiöön. Tällaiset konsernit käyttävät veloitusmuotona yleensä konsernin sisäistä management fee eli hallinnointipalkkiota, joka luokitellaan siirtohinnoitteluksi. Kun konserni käyttää tällaista hallinnointipalkkiota, pitäisi sen aina arvioida, että hyötyykö tytäryritys aidosti näistä palveluista ja mikä on sopiva hinnoittelu kyseisille palveluille markkinoilla vallitsevan hintatason mukaan. (KPMG. & Edita. 2012, 172–173.) Konserni voi myös keskittää lainanoton emoyhtiön alaisuuteen. Emoyhtiön ottamia lainavaroja taas lainataan eteenpäin tytäryhtiöille korkoa vastaan. Jos konserni käyttää tällaista rahoituspolitiikkaa, niin sen pitäisi pysyä sisäisessä korkotasossaan vapailla markkinoilla vallitsevassa tasossa. (Raunio & Karjalainen 2018, 278.)

5.2 Veroviranomaisten motiivit

Eräs tärkeimmistä veroviranomaisten tehtävistä on erilaisen veronkierron estäminen. Veroviranomaisten pääasiallinen intressi on saada konsernilta omalle maalleen sille kuuluvat verotulot. Vastatakseen joidenkin kansainvälisten konsernien käyttämään aggressiiviseen siirtohinnoitteluun voivat myös joidenkin maiden veroviranomaiset alkaa toimia hyökkäävämmiin saadakseen verotuloja konserneilta. (Finnwatch-järjestön www-sivut 2020)

Yritysten siirtohinnoitteluun liittyvät rahasummat ovat useimmiten määrältään suuria. Rahasummien suuruuden takia veroviranomaiset voivat herkästi alkaa tutkia yrityksen käyttämää siirtohinnoittelua, jos he epäilevät että yritys yrittää siirtää verotettavaa tuloa toiseen maahan sijaitsevaan yrityksen osaan maksamatta siitä veroa. Veroviranomaisen toiminnan siirtohinnoittelussa määrittelevät kyseisen maan siirtohinnoittelua koskevat lait ja säädökset. Tilanteeseen voi vaikuttaa merkittävästi, jos kyseisten konserniyhtiöiden kotimaiden välillä on voimassa oleva verosopimus. (KPMG. & Edita. 2012, 24.)

5.3 Motiivien konflikti ja sovittelu

Siirtohinnoittelun osapuolten motivaatiot ovat usein melko vastakkaisia ja kyseessä olevat rahalliset summat ovat lähes aina suuria. Tämän vuoksi eri osapuolille saattaa muodostua hyvin poikkeava käsitys liiketapahtumien siirtohinnoittelussa käytetyn tason oikeellisuudesta. Joskus osapuolten välille nousee niin suuria erimielisyyksiä, että ne pitää selvittää erilaisissa oikeusasteissa. Suomessa verohallinnon ja konserni- en väliset kiistat johtavat ensimmäiseksi veroviranomaisten suorittamaan verotarkastukseen. Verotarkastuksessa löydetty siirtohinnoitteluun liittyvät virheet voivat vakavimmillaan johtaa konsernille määrättäviin veronkorotuksiin ja monia vuosia kestäviin oikeudenkäynteihin hallinto-oikeuksissa. (Herrala 2019.)

Jos konsernille on määrätty lisävero, niin se voi hakea sovittelumenettelyä. MAP-neuvotteluissa veroseuraamukset saattavat pienentyä ja kaksinkertaisen verotuksen uhka voi poistua. Erilaiset sovittelumenetelmät ovat usein pitkäkestoisia ja niihin liittyvät määritelmät monimutkaisia. OECD:n ohjeissa on määritelty menetelmiä siirtohinnoittelun tasosta johtuneiden erimielisyyksistä sovitteluksi. OECD:n malliverosopimuksen 25. artiklassa on määritelty keskinäinen sopimusmenettely. Kaikki OECD:hen kuulumattomat maat eivät kuitenkaan noudata OECD:n suosittamia sovittelumetodeja. (KPMG. & Edita. 2012, 29.) Tapaukseen liittyvien maiden keskinäinen verosopimus takaa usein MAP-sovittelun mahdollisuuden. Jos konserniyhtiöt toimivat EU:n alueella, niin sovitteluratkaisua voidaan myös hakea Arbitraatiosopimuksessa määriteltyjen metodien kautta. (Raunio & Karjalainen 2018, 382–390.)

6 OPINNÄYTETYÖN AIHE, TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSMENETELMÄT

6.1 Syyt opinnäytetyön aiheen valintaan

Konsernien siirtohinnoittelu on ollut 2000-luvulla melko paljon julkisuudessa. Siitä on esimerkiksi kirjoitettu useita artikkeleita sanomalehtiin. Siirtohinnoittelun saama huomio mediassa oli pääasiallinen syy siihen, että kiinnostuin kyseisestä aiheesta. Tutkittuani siirtohinnoittelua tarkemmin aiheena se alkoi vaikuttaa paitsi kiinnostavuuden myös aika monimutkaiselta ja varsin haastavalta. Suurimmalta ongelmalta mahdollisen opinnäytetyön suhteen alkoi vaikuttaa se, miten saisin rajattua hyvin laajaa aihealuetta edes jotenkin järjestelmällisesti.

Siirtohinnoittelu liittyy nykyään oleellisena osana maailmanlaajuiseen kauppaan. Näin ollen kansainvälinen konsernien siirtohinnoittelu opinnäytetyön aiheena sopii mielestäni hyvin liiketalouden koulutusohjelmaan ja täydentää aiheellaan saamani koulutuksen informatiivista sisältöä.

6.2 Opinnäytetyön aihe ja ammatillinen pätevyys

Omassa taloushallintoon erikoistuneessa tradenomi-koulutuksessamme olemme käsitelleet hyvin vähän siirtohinnoittelua. Näin ollen melkein kaikki se tieto, jota olen kerännyt opinnäytetyötä varten, on ollut minulle uutta. Niinpä opinnäytetyön aiheena se tukee myös omasta mielestäni ammatillista pätevyyttäni ja auttaa mahdollisesti työllistymisessä kaupalliselle alalle.

Siirtohinnoittelu on kuitenkin varsin merkittävä osa kansainvälisesti toimivan konsernin talouden toimintaa. Tämän takia suuremmissa konserneissa voi olla työtehtäviä, joiden saaminen edellyttää siirtohinnoittelun käsitteiden hallitsemista. Varsinkin pienemmät konsernit ovat usein ulkoistaneet taloushallinnon toiminnot. Siirtohinnoittelun osaaville taloushallinnon työntekijöille voi siis olla tarvetta erilaisissa tilitoimistoissa tai tilintarkastustoimistoissa.

Suomen verohallinto käsittelee myös paljon siirtohinnoitteluun liittyviä asioita. Siirtohinnoitteluun liittyvät asiat on nykyään keskitetty Helsingissä sijaitsevaan konserniverokeskukseen. (Suomen verohallinnon www-sivut 2020.) Tämä tarkoittaa sitä, että myös verohallinnossa voi olla löydettävissä työtilaisuuksia siirtohinnoittelun taville taloushallinnon ammattilaisille.

6.3 Tutkimusongelman rajaus

Siirtohinnoittelu on aiheena hyvin laaja. Tämän vuoksi rajallisin resurssein tehtävään opinnäytetyöhön valittavaa aluetta piti rajata melko selkeään osa-alueeseen. Rajauksen tekeminen ei ollut kuitenkaan kovin helppoa.

Suurten globaalien yritysten siirtohinnoittelun ongelmat, kuten esimerkiksi Nokian ongelmat Intian verottajan kanssa, voivat olla omasta mielestäni hyvin mielenkiintoisia. (Luku 1.) Tällaisten suuria konserneja ulkomailla koskeviin oikeustapauksiin liittyvät asianhaarat ovat kuitenkin yleensä erittäin monimutkaisia, ja niiden tutkiminen vaatisi hyvin paljon resursseja. Suomen oikeustapauksista on saatavissa varsin helposti luotettavaa tietoa, mutta ulkomailla käytyjen oikeudenkäyntien yksityiskohdat saattavat olla salaisia. Tämän tyyppisten tapauksien tutkiminen olisi myös todennäköisesti mahdotonta tyyppillisen opinnäytetyöhön käytössä olevien resurssien pohjalta. Näistä syistä päätin rajata tutkimusongelman koskemaan pääasiassa Suomessa toimivien kansainvälisten konsernien ja Suomen verohallinnon välisiä ongelmia.

6.4 Tutkimustyössä käytettävät metodit

Tutkimusmenetelmät voidaan luokitella kahteen pääkategoriaan, jotka ovat kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tutkimustyötä tehdessä voidaan myös jossain määrin hyödyntää molempia menetelmiä. Oman opinnäytetyöni tutkimustyötä tehdessäni käytin pääasiallisesti kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. (Alasuutari 2011, 31–34.)

Laadullisiin tutkimuksiin liittyy usein ratkaisun hakeminen asetettuun tutkinnalliseen ongelmaan. Myös omassa opinnäytetyössäni on tutkimusongelma ja siihen haetaan vastauksia. Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan tutkimuksellinen ja sen tavoitteena on kerätä tietoa konsernien kansainvälisen siirtohinnoittelusta ja siihen liittyvistä ongelmista. (Alasuutari 2011, 44.) Opinnäytetyötäni varten olen tutkinut melko laajasti siirtohinnoitteluun liittyvää teoretietoa. Tutkimuksessani keräämäni teoretiedon pohjalta olen pyrkinyt tekemään päätelmiä yritysten ja verottajan välisten ristiriitojen ja ongelmatilanteiden yleisimmistä syistä. Teoretiedon avulla olen muodostanut hypoteesin siirtohinnoitteluun yleisimmistä ongelmista. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 23–24.) Teoriaprosessiin liittyvän hypoteesin valmistuttua, keskityin löytämään luotettavia lähteitä joista ilmenee, ovatko teoretiedon nojalla tehdyt päätelmät oikeita tai vääriä. Tutkimustyön lähteisiin perehdyn tarkemmin opinnäytetyön seitsemännessä luvussa

Tutkiessani siirtohinnoittelun käytännön ongelmia alkoi Suomen oikeustapauksien merkitys lähteinä selkeästi korostua. Tämän takia päätin koota tutkimusprosessini empiirisen osuuden aikana Excel-taulukon näistä oikeustapauksesta. (Liite 1.) Keräsin taulukkoon tietoja, jotka mielestäni vaikuttivat opinnäytetyön hypoteesista tehtäviin päätelmiin. Taulukkoon kerätyistä tiedoista voidaan tehdä päätelmiä laskennallisten arvojen perusteella. Tämän vuoksi käytin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää kokoamani taulukon tietojen tulkinnassa.

7 TUTKIMUKSEN LÄHTEET

Opinnäytetyössä käyttämäni lähteet jakautuvat pääasiassa kahteen eri pääkategoriaan. Osa käyttämästäni lähteistä voidaan luokitella teoreettisen tiedon lähteisiin, joiden pohjalta yritän luoda opinnäytetyöhöni selkeän tutkittavan hypoteesin. Osa lähteistä on taas selkeästi konkreettisiin tapahtumiin pohjautuvia tietolähteitä, joiden perusteella yritän taas määritellä hypoteesini oikeellisuuden. Osa käyttämästäni lähteistä saattaa myös sisältää sekä teoreettista, että käytännön tietoa siirtohinnoitteluun liittyvistä asioista.

7.1 Teoreettisen tiedon lähteet

Siirtohinnoittelusta on löydettävissä runsaasti teoriapohjaista aineistoa. Tämän opinnäytetyön tutkimusprosessin ongelma on pikemminkin teoreettisen aineiston liiallinen saatavuus kuin vähyys. Tämän vuoksi tutkimusongelman rajaus vaikuttaa myös jossain määrin tutkittavan teoreettisen tiedon materiaalin valintaan.

OECD:n julkaisema materiaali siirtohinnoittelusta on vuosien varrella paisunut erittäin laajaksi ja on nykyään jo ylittänyt pituudeltaan 600 sivua. Uusin versio järjestön ohjeistosta on nimeltään ”Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017”. Koska OECD on kehittänyt useimmat siirtohinnoitteluun liittyvät käsitteet ja menetelmät, sen ohjeet sisältävät varmasti luotettavaa tietoa siirtohinnoittelusta. Ohjeiston laajuus saattaa kuitenkin jo jossain määrin haitata nykyisen ohjeiston käyttökelpoisuutta. (OECD-järjestön www-sivut 2020.) Myös joidenkin muiden järjestöjen tai yhteisöjen internet-sivuilta voi löytää opinnäytetyön kannalta tärkeätä materiaalia.

Suomessa on julkaistu muutama hyvin kattava kirja, jotka käsittelevät pelkästään siirtohinnoitteluun liittyviä asioita. Kyseiset kirjat ovat tämän opinnäytetyön lähdeluettelossa mainitut Siirtohinnoittelu ja Siirtohinnoittelu Käytännössä. Nämä kirjat sopivat mielestäni hyvin opinnäytetyöni tiedon lähteiksi, koska ne ovat sisällöltään hyvin monipuolisia. Niissä käsitellään varsin laajasti esimerkiksi siirtohinnoitteluun liittyvää Suomen lainsäädäntöä ja OECD:n julkaisemaa siirtohinnoitteluohjeistusta. Vaikka nämä kirjat ovatkin suurelta osalta sekundaarisia lähteitä, niin ne sisältävät kuitenkin myös paljon omaa tulkintaa aihepiiristä.

Suomen valtio on säätänyt veromenettelylain osia koskien siirtohinnoittelua. Suomen valtiolla on myös siirtohinnoitteluun liittyviä verosopimuksia usean eri maan kanssa. Myös Suomen verohallinto on julkaissut ohjeita siirtohinnoittelusta. Nämä Suomen valtiollisten tahojen julkaisemat materiaalit voivat toimia tietyissä tilanteissa hyvinä lähteinä.

7.2 Läheteitä siirtohinnoittelun käytännön ongelmista

Siirtohinnoittelun käytännön ongelmista on huomattavasti vaikeampaa löytää luotettavaa tietoa kuin siirtohinnoitteluun liittyvää teoretietoa. Kun tutkittavasta aiheesta etsitään toteutunutta käytännön tietoa, niin lähteiden suhteen pitää olla melko kriittinen. Löydetyn tiedon lähteen pitää olla luotettava, eikä se saa pelkästään heijastaa jonkun yksittäisen henkilön tai yhteisön mielipidettä. Läheteitä valitessa ei kuitenkaan saa sortua ylikriittisyyteen. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 62–64)

Omasta mielestäni Suomessa julkaistujen lehtien artikkelit sisältävät varsin luotettavaa tietoa. Lehdissä julkaistun tiedon hyvä puoli on sen ajankohtaisuus. Kirjoja julkaistaan usein melko harvoin, mutta lehtiä julkaistaan joka päivä. Näin ollen lehtien sisältämät tiedot voivat olla erittäin tuoreita. Suomessa esimerkiksi Kauppalehti ja Talouselämä ovat julkaisseet viime vuosina useita artikkeleita siirtohinnoittelusta. Kolumnimaiset artikkelit voivat kuitenkin joskus kuvastaa voimakkaasti kirjoittajien omia mielipiteitä. Tästä syystä lehtien artikkelit eivät välttämättä ole aina varmasti luotettavia. Lehtien artikkelien huono puoli on myös se, että ne ovat usein varattuja tilaajille, eivätkä ne siis ole näin ollen vapaasti saatavilla. Normaalisti esimerkiksi lehtien artikkeleihin olisi voinut tutustua melko vapaasti kirjastoissa, mutta poikkeuksellinen korona-aika on vaikuttanut lähteiden saatavuuteen negatiivisesti.

Erilaisista tutkimuksista, jotka käsittelevät siirtohinnoittelua, voi myös löytää suhteellisen varmaa tietoa. Siirtohinnoittelu on ollut joidenkin opinnäytetöiden ja pro gradu -tutkimusten aiheena. Näistä saattaa löytyä suhteellisen luotettavaa käytännön tietoa siirtohinnoittelun ongelmista. Hyvänä esimerkkinä voi mainita Mia Wallinin pro gradu -tutkielman, jossa hän käsittelee erilaisia siirtohinnoitteluun liittyviä ongelmia. Tästä tutkielmasta on internetissä saatavana valitettavasti vain tiivistelmä. Minulla ei tämän opinnäytetyön puitteissa ollut resursseja tutkia tarkemmin tätä lähettä, koska se on kokonaisuudessaan luettavissa vain Lapin yliopiston kirjastossa. Tällainen tutkielman tiivistelmä ei toki kuulu kaikista luotettavimpiin lähteisiin, koska tutkielman päätelmiin johtavaa tutkimusta ei voi todentaa. Omasta mielestäni pro gradu – työn tiivistelmääkin voi kuitenkin käyttää jossain määrin tutkimuksen päätelmiä tukevana lähteenä, koska sen ovat aikanaan tarkistaneet asiantuntevat henkilöt. (Wallin 2010.)

Kansainvälistä kauppaa harjoittavilla konsernilla on varmasti paljon tietoa siirtohinnoitteluun liittyvistä ongelmista. Ongelmana on kuitenkin saada niistä tietoa. Olisi tietenkin ollut mahdollista tiedustella heiltä tällaista tietoa. Konsernien siirtohinnoitteluun liittyvät tiedot ovat kuitenkin varsin vaiettuja asioita ja niihin liittyy paljon liikesalaisuuksia. Minulla ei ole myöskään mitään yhteyksiä tällaisiin yrityksiin. Näiden syiden vuoksi en ottanut yhteyttä mihinkään konserniin saadakseni tutkimukseen tietoja.

Opinnäytetyötä suunnitellessani ajattelin, että eräs mahdollisuus saada jonkinlaista tilastotietoa olisi yrittää saada sitä verohallinnolta. Erilaisia tutkimusmenetelmiä miettiessäni harkitsin myös yhteyden ottamista Suomen verohallintoon. Tarkemmin asiaa ajateltuani tulin kuitenkin siihen tulokseen että on melko epätodennäköistä, että verohallinto antaisi asiasta tietoja yksittäisistä tapauksista tai edes tilastomuotoista tietoa pelkästään opinnäytetyötä varten. Sen lisäksi, että verohallinnon vastaus olisi ollut varsin epätodennäköinen, niin se olisi voinut kuvastaa vain yhden veroviranomaisen näkemystä asiasta. Pohdiskeltuani asiaa tarkemmin hylkäsin idean kyselystä verohallinnolle.

Varmasti luotettavaa tietoa on löydettävissä erilaisista oikeustapauksia koskevista selostuksista ja niiden päätöksistä. Erilaiset hallinto-oikeuksien päätökset tarjoavat erittäin konkreettista todistusaineistoa pahimmista siirtohinnoitteluun liittyvistä ongelmista. Oikeudenkäyntien syissä paljastuvat pahimmat siirtohinnoitteluun liittyvät ongelmat. Tarkkoja kuvauksia näistä oikeudenkäynteihin johtaneista syistä ja niiden tapahtumista on saatavilla esimerkiksi Finlex- ja Edulex-palveluista. Näistä oikeudenkäynneistä saadun tiedon luotettavuus ja laajuus johtivat siihen, että niistä tuli tämän opinnäytetyön kannalta hyvin merkittäviä lähteitä.

8 SIIRTOHINNOITTELUN YLEISIMMÄT ONGELMAT TEOREETTISEN TIEDON PERUSTEELLA

Verohallinnon ja konsernien väliset erimielisyyden lähteet voivat olla erilaisia. Syitä tähän on melko helppoa löytää. Esimerkiksi siirtohinnoitteluun liittyvät ohjeet ja menetelmät ovat melko monimutkaisia. OECD:n ohjeita ja lakeja voi myös tulkita eri tavalla. Oikean siirtohinnoittelumenetelmän valitseminen ei ole myöskään välttämättä mitenkään yksiselitteistä. Tutkittuani siirtohinnoitteluun liittyviä teorian lähteitä olen mielestäni löytänyt todennäköisiä siirtohinnoittelun ongelmakohtia. Olen tullut myös siihen tulokseen, että yrityksen ja verottajan välisiin ongelmiin on muutamia yleisiä syitä.

8.1 Siirtohinnoittelun väärä hintataso ongelmana

Teoreettisen tiedon pohjalta on mielestäni pääteltävissä, että yleisin siirtohinnoittelua koskeva ongelma on se, että konserni on määritellyt sisäiselle liiketoiminnalleen verohallinnon mielestä väärän hintatason. Konserni ei siis verohallinnon mielestä ole noudattanut oikein OECD:n ohjeiden mukaista markkinaehtoperiaatetta. OECD:n suosittelun mukaan laillisen siirtohinnoittelun pitää olla vapailla markkinoilla käytetyn hinnoittelun mukaista. Konsernin eri maissa toimivien osien toisiltaan liiketoiminnosta perimän hinnoittelun pitää siis olla samansuuruista kuin toisistaan riippumattomilla vapailla markkinoilla toimivilla yrityksillä. (Luku 4.)

Syitä väärinhinnoittelulle voi olla useita. Konserni voi esimerkiksi käyttää väärää siirtohinnoittelumenetelmää, liian suurta hallintopalkkiota tai väärän suuruista korkotasoa sisäisissä lainoissaan.

8.1.1 Veronkierto seurauksena väärästä hinnoittelusta

Konserni ei välttämättä aina tietoisesti harrasta veronkiertoa, mutta mentyyään liiketoimiensa siirtohinnoittelussa niin sanotusti ”harmaalle alueelle” se voi puoliksi vahingossa syyllistyä siihen. Konserni voi tietenkin myös tahallaan siirtää voittovaroja kevyemmän yritysverotuksen maahan käyttäen väärän suuruista siirtohinnoittelua.

Kansainvälisessä liiketoiminnassa liikkuu usein valtavia rahasummia ja eri valtioiden yritysveroprosenttien välillä voi olla suurta vaihtelua. Näin ollen veronkierto voi myös usein olla oikea syy väärään hinnoitteluun. Veronkiertoon konserni voi syyllistyä esimerkiksi siten, että Luxemburgissa nimellisesti sijaitseva emoyritys voi periä tytäryritykselle antamastaan lainasta reilusti suurempaa korkoa kuin samainen tytäryritys joutuisi maksamaan vapailta korkomarkkinoilta saamastaan lainasta. Tällä tavalla tytäryrityksen muutoin maksamia verorahoja vuotaa pienen verotuksen Luxemburgiin. Veronkiertoa voidaan tulkita myös se, että farkkuja Kiinassa valmistava konsernin osa myy valmistamansa housut omakustannehintaan samaan konserniin kuuluville eri maissa toimiville jälleenmyyntiorganisaatioille. Esimerkiksi Finnwatch-järjestön (Finnwatch-järjestön [www-sivut](http://www.finnwatch.fi) 2020) mukaan tällainen kansainvälisten konsernien harrastama veronkierto on hyvin yleistä, ja tätä verohallinto todennäköisesti ensimmäisenä epäileekin.

8.1.2 Mahdollisia muita syitä väärään hintatasoon

Aina syy väärään hinnoitteluun ei kuitenkaan välttämättä ole konsernin harrastama veronkierto. Oikean markkinaehtoisen hintatason määrittäminen ei aina ole kovin yksinkertaista. Siirtohinnoittelun teoriasta on helposti löydettävissä se, että konserni voi käyttää montaa erilaista siirtohinnoittelumenetelmää laskiessaan liiketoimelle oikeata hintaa. (Luku 4.) Näin ollen on varsin todennäköistä, että konserni voi myös käyttää verottajan mielestä vääränlaista tapaa laskea siirtohinnoitteluhinta. Esimerkiksi verohallinnon mielestä konsernin yksiköiden väliset suhteet ja riskien jakautuminen voivat erilaiset kuin konsernin siirtohinnoittelusta päättävät työntekijät ajattelevat.

Siirtohinnoittelua koskevassa teorian tiedossa määritellään, että liiketapahtuman markkinaehtoinen siirtohintaa pitää tarkistaa säännöllisin väliajoin. Konsernin taloushallinnon työntekijät saattavat yksinkertaisesti unohtaa tai laiminlyödä tarkistaa markkinahintojen tarkistamisen tarpeeksi usein jolloin verottaja voi pitää konsernin käyttämän siirtohinnoittelun tasoa virheellisenä.

8.2 Siirtohinnoittelun soveltaminen väärin asioihin

Toinen siirtohinnoitteluun liittyvä yleinen ongelma voi olla se, että yritys voi yrittää käyttää siirtohinnoittelun keinoja sellaisiin asioihin, joihin niitä ei saa laillisesti käyttää. Konserni voi yrittää siirtää siirtohinnoittelun keinoilla voittovaroja sellaisin keinoin, jotka eivät ole OECD:n mielestä laillisia. Emoyhtiö voi esimerkiksi veloittaa tytäryhtiöltä kustannuksia asioista, jotka kuuluvat olennaisena osana konserniin kulumisen etuihin. Tällaisia asioita on esimerkiksi yrityksen nimi ja tuotemerkki, jotka eivät voi olla konserniin kuuluville yrityksille täten maksullisia. (KPMG. & Edita. 2012, 40.)

Konserni voi mahdollisesti keksiä muitakin keinotekoisia kustannuksia, joilla se voi siirtää tytäryhtiön keräämiä voittovaroja sen kotimaan ulkopuolelle. Jos konserni harastaa tällaista väärän tyyppistä siirtohinnoittelua tietoisesti, niin myös se on selkeästi tulkittavissa veronkierroksi.

8.3 Siirtohinnoitteludokumentaatian puutteet tai virheet

Kolmas siirtohinnoittelun ongelma voi olla se, että yrityksen verohallinnolle tarjoama dokumentaatio on vajavaista tai virheellistä. Konsernin siirtohinnoittelun hintataso voi olla oikea, mutta sen verohallinnolle ilmoittama dokumentaatio on joko virheellistä tai puutteellista.

Siirtohinnoittelun dokumentaatioon liittyvät ongelmat voivat olla erilaisia. Yrityksen verottajalle antama dokumentaatio voi olla esimerkiksi puutteellista tai virheellistä. Dokumentaatio voi myös olla toisen maan verohallinnon mielestä täysin pätevää, mutta toisen maan verottaja voi sen hylätä. Vaikka eri maiden siirtohinnoittelusäädökset pohjautuvat yleensä OECD:n ohjeisiin, vaadittavat tiedot ja yksityiskohdat voivat kuitenkin olla erilaisia. Esimerkiksi Suomen verottaja ei tarvitse dokumentaatiota kuin vaadittaessa, mutta muiden maiden verottajat voivat vaatia kyseisen dokumentaation jo veroilmoituksen yhteydessä.

En kuitenkaan itse usko, että pelkästään dokumentaatioon liittyvät ongelmat johtavat usein todella vaikeisiin ongelmiin Suomen verohallinnon kanssa. Suomen verohallinto on kuitenkin suhteellisen joustava, ja dokumentaatioon liittyvät puutteellisuudet ovat todennäköisesti korjattavissa. Siirtohinnoittelu dokumentaation tekemiseen uppoaa kuitenkin paljon konsernin taloudellisia resursseja. Kansainvälisen siirtohinnoittelun dokumentaation tekeminen vaatii paljon joko konsernin oman tai vaihtoehtoisesti ulkoistetun taloushallinnon työntekijöiden työaika.

8.4 Ongelmien mahdolliset seuraukset

Jos Suomen verohallinto epäilee, että konserni on käyttänyt väärää siirtohinnoittelun tasoa tai muita vääränlaisia menetelmiä, verohallinto todennäköisesti määrää konsernia koskevan verotarkastuksen. Jos verohallinnon edustajien epäilykset vahvistuvat verotarkastuksessa, se voi määrätä konsernia koskevan veronkorotuksen. Jos verohallinto epäilee konsernia veronkierrosta tai konserni ei tyydy verohallinnon määräämään veronkorotukseen, tilanne voi edetä hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynti voi taas pitkittyessään jatkua korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hyvin pitkän oikeudenkäynnin seurauksena konserni voi kärsiä kaksinkertaisesta verotuksesta.

Kaksinkertainen verotus tarkoittaa sitä, että jos maan A verottaja määrää siirtohinnoittelun väärän tason takia konsernille veronkorotuksen ja maa B ei tästä huolimatta kuitenkaan oikaise konsernin maassa B tapahtunutta verotusta. Syitä tähän voivat olla esimerkiksi konserniin kohdistuvat veronkiertoepäilyt tai se, että maassa B verotuksen sallittu valitusaika on jo loppunut pitkittyneen oikeudenkäynnin seurauksena. Realisoitunut kaksinkertainen verotus näkyy suoraan konsernin lopullisen bruttotuloksen vähennyksenä, joka on tietysti konsernin kannalta erittäin epätoivottavaa. (KPMG. & Edita. 2012)

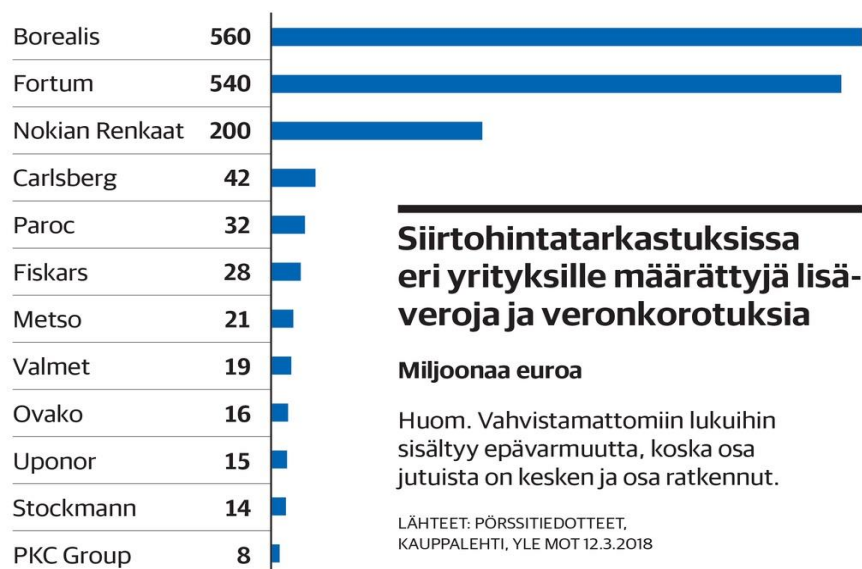

9 OPINNÄYTETYÖN POHDINNAT, PÄÄTELMÄT JA LOPPUTULOKSET

Tutkiessani siirtohinnoitteluun liittyvää teoriaa ja käytännön tietoja, vastaan on tullut aika moniakkin siirtohinnoittelun käytäntöihin liittyviä ongelmia. Yleisesti ottaen vaikuttaa siltä, että siirtohinnoittelu on konserneille kokonaisuutena melko raskas prosessi. Varsinkin siirtohinnoitteluun liittyvien dokumenttien laatiminen ja niihin asianmukaisen tiedon laskeminen aiheuttaa konserneille huomattavan paljon työtä. Konsernien siirtohinnoitteluun liittyvän dokumentaation oikeellisuuden tarkistaminen aiheuttaa myös Suomen veroviranomaisille valtavasti työtä. Konsernien mielestä myös siirtohinnoitteluun liittyvät verotarkastukset kestävät usein harmittavan kauan. (Wallin 2010.) Siirtohinnoitteluun liittyvät jokapäiväiset ongelmat ovat konsernien kannalta tietenkin varsin ikäviä ja hyvin työllistäviä. Nämä ongelmat ovat kuitenkin konsernien kannalta melko hyvin ennakoitavissa ja niihin on tämän vuoksi suhteellisen helppoa varautua ennalta.

Omasta mielestäni siirtohinnoittelun pahimmat ongelmat liittyvät siitä aiheutuviin oikeudenkäynteihin. Jos Suomen verohallinto päättää, että konserni on toiminut siirtohinnoittelussaan virheellisesti, se voi määrätä konsernin maksettavaksi jopa satojen miljoonien eurojen suuruiset lisä- tai jälkiverot. (Kuvio 1.) Jos taas konserni katsoo olevansa kiistassa oikeassa, siitä voi olla seurauksena hyvin pitkä oikeudenkäynti. Suurten asianajotoimistojen veloittamat palkkiot ovat yleisesti ottaen suuria ja oikeudenkäyntivalmisteluihin kuluu myös runsaasti konsernin oman taloushallinnon työaikaa. Esimerkiksi näistä syistä pitkiin oikeudenkäynteihin voi kulua konsernilta valtavasti rahaa ja sen imago saattaa myös ”tahriintua”. Oikeudenkäynneistä voi aiheutua tietysti myös veronmaksajille suuria rahallisia menetyksiä. Vaikka kansainväliseen siirtohinnoitteluun on määritelty erilaisia sovittelumenetelmiä, niin hävitty oikeudenkäynti voi tietyissä tilanteissa johtaa konsernia suuresti haittaavaan kaksinkerlaiseen verotukseen. Tällaiset ongelmat voivat aiheuttaa konsernin voittotason suureen alenemiseen. Siirtohinnoitteluun liittyvien oikeudenkäyntien konserneille aiheuttamien ongelmien takia olen päättänyt käsitellä opinnäytetyössäni melko laajasti näitä oikeustapauksia ja niihin johtaneita syitä.

Kauppalehden verkkosivuilla julkaistiin vuonna 2019 artikkeli, jossa käsiteltiin melko laajasti Suomen verohallinnon ja konsernien välisiä siirtohinnoitteluun liittyviä oikeudenkäyntejä. Samaisessa artikkelissa oli esimerkiksi pylväskaavio, josta ilmeni verohallinnon konserneille määräämiä lisäveroja. (Kuvio 1.) Tämä kaavio kuvasi omasta mielestäni varsin tehokkaasti siirtohinnoitteluun liittyviä ongelmia. Kauppalehden saamien tietojen mukaan Suomen verohallinto on lähivuosina määrännyt konsernien maksettavaksi suurin piirtein 1,5 miljardin euron edestä ylimääräisiä veroja. Näiden verojen rahallinen määrä on niin valtava, ettei ole mikään ihme, että siirtohinnoitteluun liittyvät ongelmat päättyvät usein ratkaistavaksi oikeudenkäynteihin. (Herrala 2019.)

Kuvio 1: Lisäveroja ja veronkorotuksia (Herrala 2019.)

9.1 Hallinto-oikeuden päätökset

Suomen verohallinnon ja konsernien väliset oikeudenkäynnit ratkaistaan hallinto-oikeuksissa ja mahdollisesti korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeuksissa tapahtuneista oikeudenkäynneistä on saatavissa melko helposti luotettavaa tietoa konsernien ja Suomen verohallinnon välisistä siirtohinnoitteluun liittyvistä ongelmista.

9.1.1 Tutkitut oikeudenkäynnit

Etsiessäni siirtohinnoittelun suurimpia ongelmia olen tutkinut hallinto-oikeuksissa käytyjä siirtohinnoitteluun liittyviä oikeudenkäyntejä ja niiden päätöksiä. Suomessa tapahtuneista oikeudenkäynneistä on saatavissa runsaasti tietoa esimerkiksi internetistä Finlex- ja Edilex-palveluista. Finlex-palvelusta löytyy tietoa esimerkiksi oikeudenkäyntien syistä, ajankohdista, tapahtumista ja voittajista. Näissä palveluissa käsiteltävien oikeustapauksien konserniosapuolet on pidetty anonyymeinä. Niistä on käytetty esimerkiksi nimityksiä emoyhtiö A ja konserniyhtiö B Oyj. Koska Suomessa on toistaiseksi käyty melko vähän merkittäviä siirtohinnoitteluun liittyviä oikeudenkäyntejä, ainakin joidenkin konsernien nimiä voisi saada selville esimerkiksi Kaupalehden artikkelien pohjalta. En ole kuitenkaan yrittänyt yhdistää konsernien nimiä suoraan oikeustapauksiin, koska sillä ei ole omasta mielestäni merkitystä tämän opinnäytetyön päätelmiin.

Olen tilastoinut tietoja kaikista Suomessa tapahtuneista kansainväliseen siirtohinnoitteluun liittyvistä oikeustapauksista, joista olen löytänyt tietoa. Löytämieni oikeustapauksien ulkopuolelle jää todennäköisesti ainakin muutama siirtohinnoittelua koskenut oikeudenkäynti, mutta kyseessä on kuitenkin niin merkittävä osajoukko, että sen varaan voi melko perustellusti tehdä päätelmiä. En ole ottanut huomioon myöskään ennen vuotta 2006 tapahtuneita oikeudenpäätöksiä, koska niihin vaikuttaneet lait ovat muuttuneet sen jälkeen merkittävästi.

Tutkimuksessani olen kerännyt tietoja yhteensä kuudestatoista eri oikeustapauksesta. Näistä löytämistäni oikeustapauksista olen muodostanut Excel-taulukon johon olen poiminut mielestäni opinnäytetyön kannalta relevanttia tietoa. (Liite 1.) Olen tutkimuksessani kiinnittänyt huomiota esimerkiksi oikeustapauksen syyhyn, ajalliseen keston ja sen voittajaan. Olen omasta mielestäni löytänyt tekemäni Excel-taulukon perusteella asioita, jotka pääasiassa tukevat tämän opinnäytetyön hypoteesia.

9.1.2 Huomioita oikeudenkäynneistä

Tutkimani oikeudenkäynnit ovat oikeastaan aiheutuneet pohjimmiltaan yhdestä ainosta syystä. Käytännössä katsoen kaikissa tapauksissa Suomen verohallinnon mielestä konsernit ovat yrittäneet välttää verojen maksamista siirtohinnoittelun avulla. Yksinkertaisesti sanoen verohallinto on epäillyt konsernien harjoittavan veronkiertoa. Vaikka tutkimieni oikeudenkäyntien pääasiallisena yhteisnimittäjänä ovat veronkiertoepäilyt, niin oikeudenkäyntien syistä on myös löydettävissä merkittäviä eroja.

Kaikki tutkimani oikeuden päätökset ovat saavuttaneet jo lainvoiman. Tutkimieni oikeudenkäyntien keskimääräinen kesto on ollut noin kahdeksan ja puoli vuotta. Oikeudenkäyntien kestoihin en ole laskenut paria oikeustapausta, joiden kestosta minulla ei ollut tietoa tai muutamaa tapausta, jotka ovat koskeneet konsernin hakemaa ennakkopäätöstä. Oikeustapauksien kestoa laskiessani olen katsonut oikeustapauksen alkavaksi sen verovuoden lopusta, jota tapaus koskee, ja loppuvaksi silloin kun lopullinen päätös tulee. Syynä on se, että verovuosi johon oikeuden päätös kohdistuu, voi olla hyvin merkittävä kaksoisverotuksen syntymisen kannalta. Excel-taulukkoa tutkiessani alkoi myös vaikuttaa siltä, että oikeustapauksien kestot ovat vuosien varrella pidentyneet koko ajan. Suomessa tapahtuneiden oikeustapauksien määrä on kuitenkin niin pieni, että tämä voi olla puhdasta sattumaa. (Liite 1.) Jos oikeudenkäyntien kestot ovat todellakin jatkuvasti pitenemässä, niin se on oikeudenkäyntien kummallekin osapuolelle ikävää. Mitä pidempi oikeudenkäynti on, niin sitä suuremmat kustannukset osapuolille koituvat. Konsernien mahdollisuus joutua kaksinkertaisen verotuksen kohteeksi kasvaa myös koko ajan, koska verotuksen valitusajat lasketaan vuosina. Esimerkiksi Suomessa yrityksiin kohdistuvan tuloverotuksen muutoksenhaku-aika on yleisesti ottaen kolme tai viisi vuotta. (Suomen verohallinnon [www-sivut](http://www.vero.fi) 2020.)

Yli puolet oikeudenkäynneistä on ratkaistu lopullisesti vasta korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Kolme kappaletta näistä oikeustapauksista on päättynyt ratkaisuun, jossa verottaja on ollut osittain voittaja, mutta päätöstä on kuitenkin kohtuullistettu konsernin eduksi. Muista oikeustapauksista hieman yli puolet on päättynyt konsernin voittoon ja loput ovat päättyneet Suomen verohallinnon eduksi. (Liite 1.)

Excel-taulukon perusteella voidaan mielestäni tehdä muutamia mielenkiintoisia huomioita. Huomionarvoista on esimerkiksi se, että Suomen verohallinto ei ole voittanut selkeästi siirtohinnoitteluun liittyvää oikeustapausta viimeiseen viiteen vuoteen. (Liite 1.) Tämä on huomattu myös Kauppalehden siirtohinnoittelua koskevassa artikkelissa, jossa todetaan selkeästi, että verohallinto on viime vuosina jatkuvasti hävinnyt siirtohinnoittelua koskevat oikeudenkäynnit. Kauppalehden mukaan ainakin Fortum- ja Paroc-konsernit ovat voittaneet 2010-luvulla Suomen verohallinnon siirtohinnoittelua koskevassa oikeudenkäynnissä. (Herrala 2019.)

9.2 Siirtohinnoitteludokumentointi ongelmana

Opinnäytetyöni teoreettista hypoteesia määrittellessäni tulin siihen tulokseen, että dokumentaation laatiminen ei todennäköisesti kuulu siirtohinnoittelun suurimpiin ongelmiin. Oikeustapauksien tutkiminen antoi tukea tekemälleni päätelmälle. Yhdessäkään oikeustapauksessa siirtohinnoitteludokumentaation puutteet eivät olleet yksiselitteisesti oikeudenkäynnin alkamisen syynä. Vaikka dokumentoinnin puutteet eivät ilmeisesti olekaan ainakaan yleinen oikeudenkäyntien syy, niin siirtohinnoittelun dokumentointiin kuluu kuitenkin selkeästi varsin paljon konsernien resursseja. Suomen veromenettelylaissa on myös määrätty, että siirtohinnoitteludokumentoinnin laiminlyönti voi johtaa konsernille määrättyyn lisäveroon. (Liite 1.)

Omaa päätelmäni siirtohinnoitteluun liittyvän dokumentoinnin konserneille aiheuttamasta runsaasta lisätyöstä tukee esimerkiksi Mia Wallinin pro gradu -työssään tekemät päätelmät. (Wallin 2010.)

9.3 Siirtohinnoittelun soveltaminen väärin asioihin

Teoriaan pohjautuvassa hypoteesissani epäilin, että toinen siirtohinnoitteluun liittyvä yleinen ongelma voi olla se, että konserni yrittää käyttää siirtohinnoittelun keinoja sellaisiin asioihin, joihin niitä ei saa käyttää. Konserni voi yrittää siirtää siirtohinnoittelun keinoilla voittovaroja sellaisiin keinoihin, jotka eivät ole OECD:n mielestä laillisia. Emoyhtiö voi veloittaa tytäryhtiöltä kustannuksia asioista, jotka katsotaan kuuluvan olennaisena osana konserniin kuulumisen etuihin. Tällaisiin asioihin kuuluvat

useimmiten esimerkiksi konsernin nimi ja tuotemerkki, jotka eivät täten voi olla konserniin kuuluville yrityksille maksullisia. Tilanne voi kuitenkin muuttua jos voidaan tulkita, että joku muu samaan konserniin kuuluva yksikkö on vaikuttanut aidosti ja aktiivisesti konsernin nimen tai tuotemerkin arvostuksen nousuun. Jos konserni harastaa tällaista vääränlaista siirtohinnoittelua tietoisesti, niin se on helposti tulkittavissa veronkierroksi. (Raunio & Karjalainen 2018, 194–195.)

Tällaisia tulkinnallisia ongelmia voi nousta myös muunlaisten immateriaalioikeuksien kuten patenttien ja tavaramerkkien suhteen. Tällaisten aineettomien oikeuksien merkitys on kasvanut siirtohinnoittelussa. (Niemelä 2018.) Tutkimistani oikeustapauksista en kuitenkaan löytänyt esimerkiksi patenteihin liittyviä tapauksia.

Tutkiessani Suomessa tapahtuneita oikeustapauksia olen löytänyt neljä sellaista oikeudenkäyntiä, jotka ovat koskeneet tapauksia, joissa konserni on käyttänyt siirtohinnoittelua sellaisiin asioihin, joihin sitä ei olisi saanut käyttää. Kahdessa oikeustapauksessa syy löytyy konsernin emoyhtiön veloittamasta rojaltista. Kolmannen oikeudenkäynnin syy oli vääränlainen markkinatuki, ja neljännen oikeustapauksen syynä oli konsernin kehityskulujen vääränlainen kohdistus. Tällaisista syistä johtuneiden oikeudenkäyntien osuus kaikista tutkimistani oikeustapauksista on kaksikymmentäviisi prosenttia. Omasta mielestäni prosentuaalisen osuuden suuruus puoltaa hypoteesiani, että siirtohinnoittelun kohdistaminen väärin asioihin on yleinen ongelma. (Liite 1.)

Kaikki tutkimani oikeustapaukset, jotka koskivat siirtohinnoittelun soveltamista väärin asioihin, päättyivät verohallinnon voittoon. Tutkimistani oikeustapauksista ei kuitenkaan löytynyt tällaisia tapauksia useampaan vuoteen. Tutkittujen oikeudenkäyntien perusteella vaikuttaa siis siltä, että tämän tyyppisten oikeudenkäyntien yleisyys Suomessa on merkittävästi vähentynyt viime vuosina.

OECD:n ohjeissa on määritelty varsin selkeästi asiat, joihin konserni ei saa soveltaa siirtohinnoittelua. Tällaisia ohjeita on konsernin varsin yksinkertaista noudattaa, mutta myös veroviranomaisen helppo valvoa. Turhat oikeudenkäynnit ja niihin liittyvät suuret kustannukset eivät ole minkään konsernin liiketoiminnalle hyväksi. On täysin

mahdollista, että Suomessa liiketoimintaa harjoittavat konsernit ovat alkaneet noudattaa tunnollisemmin OECD:n ohjeita tässä asiassa, koska noudattamatta jättämisestä johtuva kiinnijäämisen todennäköisyys on arvioitu liian suureksi. (Liite 1.)

Hyvänä esimerkkinä oikeustapauksesta, joka aiheutui siirtohinnoittelun kohdistamisesta väärin asioihin, voidaan käyttää oikeudenkäyntiä, joka päättyi Helsingin hallinto-oikeuden 10.11.2006 (06/1258/4) antamaan päätökseen. Kyseisessä oikeustapauksessa konsernin tytäryritys oli maksanut emoyhtiölle rojaltia konsernin nimen ja logon käytöstä. Konsernin tytäryritys katsoi, että rojalti olisi vähennyskelpoinen meno. Helsingin hallinto-oikeus päätti OECD:n linjauksen mukaisesti, etteivät kyseiset rojaltimaksut ole tytäryritykselle vähennyskelpoisia menoja. Koska päätöksen syyt olivat hyvin selkeät, niin korkein hallinto-oikeus päätti olla antamatta konsernille tapauksesta valituslupaa. (KPMG. & Edita. 2012, 40.)

9.4 Siirtohinnoittelun väärä hintataso syynä ongelmiin

Teoreettisen tiedon pohjalta laatimani hypoteesin mukaan yleisin siirtohinnoittelua koskeva ongelma on se, että konserni on määritellyt sisäiselle liiketoiminnalleen verohallinnon mielestä väärän hintatason. Oikeudenkäynneistä keräämiäni tietojen perusteella tämä väite on mielestäni varsin hyvin perusteltavissa. Oikeustapauksien määrä ja syiden moninaisuus puoltavat hypoteesini oikeellisuutta siitä, että väärä siirtohinnoittelun taso on hyvin yleinen ja ehkä myös merkittävin siirtohinnoittelun ongelma. (Liite 1.)

Tutkimastani kuudestatoista oikeustapauksesta yksitoista oikeudenkäyntiä on johtunut suurimmaksi osin siitä että konserni on asettanut Suomen verohallinnon mielestä liiketoimissaan käyttämälle siirtohinnoittelulle väärän hintatason. Koska näin oli laita yli 68 prosentissa tutkimistani oikeustapauksista, niin tämä syy kattaa on suurimman osan näistä tapauksista. Yleisesti ottaen nämä oikeudenkäynnit ovat johtuneet tilanteista, joissa konserni on verohallinnon mielestä toiminut Suomen lakien ja OECD:n markkinaehtoperiaatteen vastaisesti ja on tämän takia mahdollisesti syyllistynyt veronkiertoon. (Liite 1.)

9.4.1 Erilaisia syitä väärinhinnoitteluun

Konsernin käyttämä väärä siirtohinnoittelun taso on ollut monen oikeudenkäynnin yhteinen nimittäjä. Oikeudenkäyntejä tarkemmin tutkiessa selviää kuitenkin, että varsinaisia syitä näille oikeustapauksille on kuitenkin ollut erilaisia.

Muutamissa oikeustapauksissa konserni on verohallinnon mielestä käyttänyt väärää siirtohinnan laskentamenetelmää. Esimerkiksi vuonna 2018 päättyneessä oikeudenkäynnissä osasyynä oli se, että veroviranomaisten mielestä konsernin olisi pitänyt käyttää liiketoimissaan voitonjakamismenetelmään perustuvaa jäännösvoittolisämenetelmää, eikä sen käyttämää jälleenmyyntihintamenetelmää. Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin ratkaisussaan, ettei konsernin käyttämää siirtohintamenetelmää voitu pitää virheellisinä. (KHO 18.12.2018 T 5979)

Vuonna 2017 päättyneen oikeustapauksen syy oli se, että konserniyritys ei ollut käyttänyt konsernin sisäisissä liiketoimissaan voittolisää. Verohallinnon mielestä konserniyhtiön olisi kuitenkin kuulunut veloittaa konsernin sisäisistä liiketapahtumista seitsemän prosentin suuruinen voittolisä. Korkein hallinto-oikeus hyväksyi verohallinnon perusteet mutta kohtuullisti voittolisän kolmeen prosenttiin. (KHO 13.9.2017 T 4380)

Neljässä tutkimassani oikeudenkäynnissä verohallinto ja konserni ovat riidelleet konsernin sisäisissä osakesiirroissa käytetyistä hintatasoista. Konserneilla saattaa olla useita syitä vaihtaa osakkeita omistavia tahoja konsernin sisällä. Osakesiirtojen syynä voi olla esimerkiksi yrityskaupat tai pyrkimys selkeyttää konsernirakennetta. Osakkeiden siirrossa käytettävä hintataso ei kuitenkaan aina ole sama. Joissain tilanteissa voi olla perusteltua käyttää osakkeiden pörssikurssia, toisissa tapauksissa taas voi olla parempi käyttää esimerkiksi osakkeiden nimellisarvoa. Määriteltäessä osakkeiden arvon siirtohintaa pitää ottaa huomioon useita asioita ja oikean arvon tulkinta voi silti olla vaikeata. Tämän vuoksi konsernin ja verohallinnon välille voi helposti tulla erimielisyyksiä osakkeiden oikeasta hintatasosta. (Liite 1.)

9.4.2 Konsernin sisäiset lainajärjestelyt oikeudenkäyntien syynä

Myös konsernien sisäisissä rahoitusjärjestelyissä voidaan käyttää väärän suuruista siirtohinnoittelun tasoa. Konsernien lainajärjestelyihin liittyvät järjestelyt voivat nykyään olla hyvin monimutkaisia. Tämän takia ei ole mitenkään kauhean yllättävää, että niistä voi seurata oikeudenkäyntejä. Kolmessa tutkimassani oikeustapauksessa oikeudenkäynti johtui siitä, että Suomen verohallinnon mielestä konserni oli käyttänyt vääränlaisia velkajärjestelyjä. Kahdessa oikeudenkäynnistä syynä on ollut se, että verohallinnon mielestä konsernin emoyhtiö on veloittanut tytäryhtiöltään vallitsevaan markkinatasoon nähden liian suurta lainan korkoa. Tutkimistani kolmesta oikeustapauksesta vain yksi päättyi verohallinnon voittoon. Vuonna 2010 päättyneessä oikeudenkäynnissä Suomen verohallinto selvisi voittajana, mutta vuosina 2013 ja 2020 päättyneissä oikeudenkäynneissä se taas kärsi tappion. (Liite 1.)

Vuonna 2010 päättyneessä oikeudenkäynnissä käsiteltiin tapausta jossa konserni oli vaihtanut tytäryhtiön käyttämät lainat, joiden korkotaso oli noin 3,2 prosenttia, konsernin sisäisiin lainoihin, joiden korkotaso oli yli 9 prosenttia. Korkein hallinto-oikeus totesi päätöksessään, että konserni oli perinyt keskittämistä lainoistaan suomalaiselta tytäryritykseltä reilusti liian suurta korkoa verrattuna markkinoilla vallitsevaan korkotasoon. Tästä syystä Suomen verohallinto voitti oikeudenkäynnin. (KPMG. & Edita. 2012, 45.)

Vuonna 2013 päättyneessä oikeudenkäynnissä käsiteltiin luxemburgilaisen emoyhtiön suomalaiselle tytäryhtiölle myöntämää hybridilainaa. Vakuudettoman lainan kiinteä vuosikorko oli suuruudeltaan 30 prosenttia. Helsingin hallinto-oikeus päätti, että vaikka lainan koron suuruus viittasi veromenettelylain 31. pykälässä määriteltyyn veronkiertoon, niin saman lain 28. pykälän ensimmäistä ja toista momenttia ei kuitenkaan voi jättää huomioimatta. Helsingin hallinto-oikeus katsoi päätöksessään, että oikeustoimen oikeudellisen muotoa ei voi tässä tapauksessa sivuuttaa ja verovelvollisen oikeusturvaa pitää kunnioittaa. Korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt verohallinnolle valitusoikeutta. (HkiHAO 29.5.2013 T 13/0844/4)

Vuonna 2020 loppunut konsernin lainajärjestelyjä koskenut oikeudenkäynti oli syyltään varsin monimutkainen. Oikeudenkäyntiä ei voi näin ollen luokitella tapahtu-

neeksi väärän siirtohinnoittelun takia, mutta se on kuitenkin hyvä esimerkki siitä, miten monimutkaisia siirtohinnoitteluun liittyvät oikeudenkäynnit voivat olla. Konserni oli järjestänyt sisäiset rahoitusasiansa uudelleen vuonna 2008. Konserni oli perustanut Belgiaan rahoitusyhtiön, johon se oli siirtänyt yli 200 miljoonan euron suuriset konsernin sisäiset pitkäaikaiset lainasaamiset ja niiden korkotuotot. Vastikkeena konserniyhtiö oli saanut belgialaisen rahoitusyhtiön osakkeita. Konsernin sisäiseen järjestelyyn liittyi myös erilaisia tuottoon liittyviä määrittelyjä. Suomen verohallinto määräsi konsernille veronkorotuksen, koska se piti belgialaista rahoitusyhtiötä eräänlaisena peiteyhtiönä ja ei ollut muutenkaan konsernin järjestelyyn tyytyväinen. Korkein hallinto-oikeus päätti tapauksen vuonna 2020 konsernin hyväksi ja määräsi konsernille asetetun veronkorotuksen poistettavaksi. Korkein hallinto-oikeus totesi, että belgialainen rahoitusyhtiö ei ollut toiminut varsinaisesti konsernin rahoitusyhtiönä. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan konserniverokeskus ei kuitenkaan voi sivuuttaa konsernin sisäisiä sopimuksia ja sitä, että belgialaisesta rahoitusyhtiöstä oli tullut konserniyhtiöiden velkoja. Verohallinto ei ollut myöskään varsinaisesti väittänyt että konserni olisi suorittanut rahoitusjärjestelyjen muutokset välttääkseen verotuksen. (KHO 4.3.2013 T 755)

9.5 Loppupäätelmät ja pohdinnat

Siirtohinnoittelua koskevassa teoreettisessa ja empiirisessä tutkimuksessani löytämiäni tietojen perusteella olen päätenyt seuraaviin johtopäätöksiin.

Siirtohinnoitteluun liittyvissä liiketapahtumissa liikkuvat maailmanlaajuisesti valtavat rahasummat. Tämän vuoksi siirtohinnoittelu on muodostunut merkittäväksi asiaksi Suomessa ja muualla maailmassa. Suurten rahasummien takia eri maiden veroviranomaiset epäilevät siirtohinnoittelun käyttöä helposti veronkierroksi. Siirtohinnoitteluun liittyvät oikeudenkäynnit venyvät usein pitkiksi ja aiheuttavat viranomaisille ja konserneille suuria rahallisia kustannuksia. Vaikka siirtohinnoitteluun kuluu-kin konserneilta merkittävästi voimavaroja, niin esimerkiksi siirtohinnoitteludokumentointiin ja siirtohinnoittelumenetelmän valintaan kannattaa kuitenkin aina panostaa. Siirtohinnoitteluun liittyvät lakisäätteiset toimenpiteet on tärkeätä tehdä tarkkaan tutkien ja huolellisuutta noudattaen.

Omasta mielestäni konsernin johdon olisi järkevää laatia siirtohinnoittelun tavoitteita ja periaatteita koskeva liiketoimintastrategia ja riskianalyysi. Strategian linjauksia valitessa kannattaisi perehtyä ainakin seuraaviin asioihin. Konsernin olisi perusteltua tutustua huolellisesti toimintamaidensa harjoittamaan siirtohinnoittelupolitiikkaan. Varsinkin laajennuttaessa uuteen maahan tämä on tärkeää. Konsernin pitäisi myös päättää se, että miten aggressiiviseen verosuunnitteluun siirtohinnoittelulla pyritään. Ovatko verosuunnittelun aggressiivisuudella saadut rahalliset hyödyt esimerkiksi lisääntyvien oikeustapauksien arvoisia? Jos konsernia epäillään veronkierosta, niin se voi johtaa ylimääräisiin veroihin ja konsernin imagon ”tahriintumiseen”. Konsernin pitää myös päättää, että ulkoistaako se siirtohinnoitteluun liittyvän taloushallinnon. Siirtohinnoitteluun liittyvät taloushallinnolliset näkökulmat ovat niin monimutkaisia, että ne vaativat tekijöiltään hyvää ammattitaitoa.

Olen pyrkinyt opinnäytetyössäni käsittelemään tätä erittäin laajaa ja melko ajankoh- taista ongelmaa varsin rajatusti mutta kuitenkin melko syvällisesti. Kansainvälisten konsernien siirtohinnoittelua on aiheena jo käsitelty hyvin perusteellisesti. Pyrin kuitenkin opinnäytetyössäni saamaan esille ainakin muutamia sellaisia asioita, joita on aikaisemmin käsitelty harvoin. Toivoakseni opinnäytetyöstäni voisi olla parhaassa tapauksessa jotain hyötyä esimerkiksi siirtohinnoittelusta kiinnostuneille opiskelijoil- le tai vaikka siirtohinnoittelun perusteita opetteleville taloushallinnon työntekijöille.

Opinnäytetyössäni olen omasta mielestäni onnistunut suhteellisen hyvin kartoitta- maan siirtohinnoitteluun liittyvät yleisimmät ja pahimmat ongelmat. Mielestäni olen myös onnistunut vahvistamaan teorian perusteella laatimani hypoteesin paikkansapi- tävyyden. Tämän opinnäytetyön tekeminen on laajentanut merkittävästi omia tietoja- ni kansainvälisestä kaupasta ja Suomen oikeustapauksista. Siirtohinnoitteluun liitty- vään laajaan aihepiiriin tutustuminen on ollut varsin haasteellista mutta myös hyvin kiinnostavaa.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Turenki: Hansaprint Oy

Aulakh, G. 2018. India, Finland settle Nokia tax row. Indian Economic Times 20.4.2018. viitattu 2.2.2020. <https://economictimes.indiatimes.com>

Finnwatch-järjestön www-sivut. 2020. viitattu 31.5.2020.

<https://www.finnwatch.org/fi/teemat/493-aggressiivinen-verosuunnittelu-aiheuttaa-suuren-loven-verotuloihin>

G20-ryhmän www-sivut. 2020. viitattu 1.5.2020. <https://g20.org/en/Pages/home.aspx>

Herrala, O. 2019. Verokarhu vetää vesiperän siirtohinnoittelussa. Kauppalehti 13.9.2019. viitattu 27.4.2020. <https://www.kauppalehti.fi>

Hertsi, A. 2018. KHO kumosi Parocin jälkiverot ja verottajan linjan – ratkaisu on merkittävä useille muillekin yhtiöille. Kauppalehti 19.12.2018. viitattu 27.4.2020. <https://www.kauppalehti.fi>

HkiHAO 29.5.2013 T 13/0844/4, Finlex

HkiHAO 10.10.2014 T 14/1103/4, Finlex

KHO 2.4.2020 T 1502, Finlex

KHO 2.4.2020 T 1503, Finlex

KHO 4.3.2013 T 755, Finlex

KHO 13.9.2017 T 4380, Finlex

KHO 13.9.2017 T 4381, Edilex

KHO 18.2.2014 T 493, Finlex

KHO 18.12.2018 T 5979, Finlex

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino

KPMG. & Edita. 2012. Siirtohinnoittelu käytännössä. Helsinki: Edita

Kukkonen, M. & Walden, R. 2016. Pk-Konsernin verosuunnittelu. Helsinki: Alma Talent

Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

Niemelä, K. 2018. Veronkierron voittajat ja häviäjät kansainväliset konsernit saavat verojen väistelemisestä merkittävän kilpailuedun. Helsingin Yliopiston WWW-sivut 14.9.2018. viitattu 5.5.2020. <https://www.helsinki.fi>

OECD. 2017. Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017. viitattu 21.5.2020. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/tpg-2017-en>

OECD-järjestön www-sivut. 2020. viitattu 26.4.2020. <https://www.oecd.org/>

Parviaala, A. 2013. Nokian verokiista Intiassa voi kaatua Suomen syliin. YLE Uutiset 12.12.2013. viitattu 3.5.2020. <https://yle.fi/uutiset/>

Raunio, M. & Karjalainen, J. 2018. Siirtohinnoittelu. Helsinki: Alma Talent

Suomen verohallinnon www-sivut. 2020. viitattu 26.4.2020. <https://www.vero.fi>

Suuri Maailmanhistoria osa 13. 1987. Belgia: Koko Kansan kirjakerho.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

YK-järjestön www-sivut. 2020. viitattu 31.5.2020. <https://www.un.org/esa/ffd/tax-committee/ta-transfer-pricing.html>

Wallin, M. 2010. Tiivistelmä- Pro Gradu Siirtohinnoittelun ongelmat verohallinnon sekä yritysten näkökulmasta. viitattu 27.4.2020. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61193>

Liite 1

Oikeuden päätös	Oikeudenkäynnin syy	Luokka	OK voittaja	OK Kesto	Lähde (lähdeluettelossa)
Hki HAO 10.11.2006 06/1258/4	Emoyhtiön veloittama rojalti nimestä/logosta	A	V	NA	(KPMG. & Edita. 2012, 40.)
Hki HAO 08.11.2007 07/1485/3	Markkinatuki	A	V	10	(KPMG. & Edita. 2012, 40- 41.)
KVL:2008/13 12.3.2008	Osakkeiden siirto	B	K	NA	(KPMG. & Edita. 2012, 41.)
Hki HAO 07.08.2008 08/1175/3	Kehityskulut	A	V	6	(KPMG. & Edita. 2012, 41- 42.)
Hki HAO 03.10.2008 08/1449/3	Osakkeiden siirto	B	V	4	(KPMG. & Edita. 2012, 42.)
KHO:n vuosikirj. KHO:2009:7	Osakkeiden siirto	B	K	NA	(KPMG. & Edita. 2012, 42- 44.)
KHO:n vuosikirj. KHO:2010:73	Emoyhtiön veloittama lainan ylisuuri korko	B	V	5	(KPMG. & Edita. 2012, 45- 46.)
4.3.2013/755 KHO:2013:36	Valmistuspalvelujen hinnoittelu	B	V-	9	(KHO 4.3.2013 T 755)
Hki HAO 29.05.2013 13/0844/4	Emoyhtiön veloittama lainan ylisuuri korko	B	K	6	(HkiHAO 29.5.2013 T 13/0844/4)
Hki HAO 10.10.2014 14/1103/3	Emoyhtiön veloittama rojalti nimestä/logosta	A	V	10	(HkiHAO 10.10.2014 T 14/1103/3)
18.2.2014/493 KHO:2014:33	Osakkeiden siirto	B	V-	12	(KHO 18.2.2014 T 493)
13.9.2017/4380 KHO:2017:145	Kustannusveloitusten ajoitus	B	K	NA	(KHO 13.9.2017 T 4380)
13.9.2017/4381 KHO:2017:146	Voittolisän puute	B	V-	12	(KHO 13.9.2017 T 4381)
18.12.2018/5979 KHO:2018:173	Virheellinen siirtohinnoittelumenetelmä	B	K	NA	(KHO 18.12.2018 T 5979)
2.4.2020/1502 KHO:2020:34	Tytäryhtiön tappiollisuus/väärän suuruinen siirto	B	K	13	(KHO 2.4.2020 T 1502)
2.4.2020/1503 KHO:2020:35	Konsernin velkajärjestelyt	C	K	9	(KHO 2.4.2020 T 1503)
A=Siirtohinnoittelun soveltaminen väärin asioihin		Oikeustapausten kesto keskimäär. : 8,7v			
B= Väärä siirtohinnoittelun suuruus; C=Muu syy		(laskettu alk. verovuoden loppu-> Päätös/Valitus hylkäys KHO)			
K=Konserni, V=Verottaja, V-= Osittain verottaja					
OK = Oikeudenkäynti; NA= Ei tietoa/huomioida					